

İREM

Cihangir Aşurov
Minyatür Sergisi

21 Nisan - 03 Mayıs 2017

Küratör: Mehmet Lütfi ŞEN

Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi Yayınları

Katalog No: 15

Koordinatör

Erdem Zekeriya İskenderoğlu

Küratör

Mehmet Lütfi Şen

Editör

Aykut Ertuğrul

Fotoğraf

Cihat Hıdır

Grafik Tasarım

Alfabe İletişim

ISBN

978-975-2485-02-0

Bu katalog Nisan 2017 tarihinde “İrem” Minyatür sergisi için İstanbul’da 1500 adet basılmıştır.

Eserin yayın hakları Zeytinburnu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’ne aittir. Yayının hiçbir kısmı, yazılı izin olmadan, tamamen, kısmen veya değiştirilerek yayınlanamaz, iktibas edilemez, fotokopi dahil her ne şekilde olursa olsun, elektronik veya mekanik yollarla kopya edilemez, bilgi olarak depolanamaz ve çoğaltılamaz.

Sunuş

Değerli sanatseverler,

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik onun “anlam arıyor” olmasıdır. Dünya üzerinde başka hiçbir varlık, içgüdüsel refleksler dışında kendi benliğiyle ilgili meraka kapılmaz. Gökyüzüne bakarken, yeryüzünü adımlarken, neden burada olduğunu ve bu eylemlerin kendi varlığı adına ne ifade ettiğini düşünmez. Esasen insanı “mahlukların en şerefli” yapan da bu özelliğidir zaten. İnsanlık tarihi onun anlam arayışının, bu kadim soruya verdiği cevapların tarihidir. Mitler, efsaneler bu anlam arayışının hikayeleriyle doludur, inanç yani din bu arayışta yol gösterir insan-noğluna. Sanat da her insan topluluğunun kendi hikayesini, inancını, cevaplarını, deneyimlerini sonraki kuşaklara aktarma biçimlerinden biridir.

Büyük medeniyetlere bakıldığında onların hayatın her aşamasında, dünyayı algılayış biçimine yani anlam arayışına uygun eserler ürettiğini ve bu eserlerin, nesilden nesile bir ustadan ötekine doğru güncellendiğini görürüz. Cihangir Aşurov, sözü edilen aktarımı kadim estetik formlardan minyatürle devam ettiren önemli bir dünya sanatçısıdır. İnsanın dünya-daki varoluşuna, hikayelerimize sanatıyla anlam katan Aşurov’un “İrem” sergisine ev sahipliği yapmaktan onur duyuyor, bu vesileyle sergide emeği geçen bütün arkadaşlarımı canı yürekten kutluyorum.

Murat AYDIN

Zeytinburnu Belediye Başkanı

Gelecek İçin Geçmişin Kısayolu

Günümüzün insanıyla buluşacak bir minyatür var mıdır? Minyatür çağdaş dünyanın sanatı olabilir mi? Cevabımız olumluysa günümüz minyatür sanatçısı nasıl bir eğitim almalıdır? Kadim dönemi nasıl kavramalı, bu birikimi çağdaş dünyada yaratıcılığına nasıl taşımalıdır? Bunlar ve daha birçok soru yıllar önce benim küratörlüğümde gerçekleşen uluslararası bir minyatür sergisinin bence gerçekleşemeyen kolokyum etkinliğinde tarafımdan dile getirilmişti. Gerçekleşemeyen diyorum çünkü davetli kültür sanat insanları bir kolokyum tartışması yerine bana ve organizasyona teşekkür konuşmaları yapmakla yetindiler. Farklı ülkelerden seçkin kolokyum davetlilerini saymayacağım ancak o zaman hayatta olan Üstat Ali Alparslan Hocamızın yapılamayan kolokyum sonrası beni yüreklendirerek, bütün sorduğum soruların tartışılması gerektiğine inandığını söylemesini saygıyla anmakla yetineceğim.

Elbette özel davetlilerin huzurunda 14 yıl önceki kolokyumda minyatür üzerine sorduğum bir çok sorunun kendimce cevaplarını konunun tartışılabilirdiği ortamlarda yıllarca dile getirdim. Rahmetli hocam Nusret Çolpan’la birlikte gerçekleştirdiğimiz Avrupa’dan Asya’ya ve ülkemizde gerçekleşen sergilerini örnek gösterdim. Sevgili Nusret abinin Üstat Matrakçı Nasuh’u örnekleyerek kadim gelenekle kurduğu ilişkiyi ve günümüz insanını bir görüşte yakalayan çağdaş yaratıcılığının altını çizdim. 14 yıl sonra geldiğimiz yerin beklediğimiz yer olmadığını itiraf etmek zorundayım. Bu arada gerek Nusret Çolpan’ın öğrencileri gerek kendince özgün çalışmalara imza atan başka ekollerdeki sanatçılarımızın artan gayretlerini takdirle anıyorum.

Şu anda elinizde tuttuğunuz kataloğun ya da eserlerini izlediğiniz sergi projesinin yukarıdaki girizgahla yakından ilgisi var. Yıllar önce Buharalı dostumuz Cihangir Aşurov İstanbul’a geldiğinde, sevgili Bekir Soysal ve sevgili Gülçin Anmaç’la birlikte bir araya gelmiştik. Ben ilk kez Aşurov’un eserlerini gördüğümde bir neoklasikle karşılaşmış olduğumu düşündüm. O, merceklerle izlenebilen minyatürleriyle, kadim Buharalı üstatların tadıyla çağdaş dünyayı buluşturuyordu. Öyle ki Cihangir Aşurov günümüzde minyatür üzerine çalışanlar için eski zamanların üstatlarıyla yüzleşmenin adeta kısayolu olabilir. 2003 yılındaki uluslararası minyatür kataloğundaki sunumda “önemli olan tarihteki zenginliklerimizi yâd etmek değil, bu değerleri yenileyerek çağa, insanlığa ve medeniyete yeniden kazandırmaktır” yazmışım. İşte kadim olanı, yaşayan bir klasik olan Cihangir’in eserleriyle keşfetmek çok daha mümkün olacaktır diye düşünüyorum.

Bir küratör yazısının sınırlarını aşmamak için yazımı burada bitiriyorum. Tasarımı, yorumu tekniği ve gördüğümüz perspektifi yadsıyıp ve görünen üstü kendi perspektifini yaratan minyatürün sihirli dünyasıyla sizi baş başa bırakırken, bu sergi için uzan zamanlar çalıştığımız dostum Cihangir Aşurov’a, yetkin kritik yazısı için Hattat A. Sabri Mandıracı’ya ve projenin bütün imkanlarını sağlayan Zeytinburnu Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın’a ve emeği geçen dostlarıma gönülden teşekkür ediyorum.

Mehmet Lütfi ŞEN
Küratör

Işık Doğudan Gelir

Asırlar boyunca Doğu’dan Batı’ya giden kervanlar, baharat, ipek, porselen gibi Batı’da bulunmayan pek kıymetli yükleri, pahada onları geride bırakan ilmi ve sanatıyla birlikte taşıyıp durdular. Faaliyetin, basit bir sevkiyat ameliyesi olmadığı her ne kadar aşikâr ise de bu kervanların çok kıymetli rehberleri ve yolcuları oldu. Mevlânâ, Hacı Bektâş, Molla Fenârî, -gelirken Fatih’in ölümünü duyarak geri dönen- Molla Câmi, Baba Nakkaş, Şah Kulu, Buharalı Derviş Abdi, Abdullah Buhari, Özbekler Şeyhi Edhem Kâmi Efendi, Abdülkadir-i Belhî ve bugün adını hatırlayamadığımız birçok ilim, sanat ve tasavvuf erbabı, bu kervanlarla Anadolu’ya ve İstanbul’a ulaştı. Heybelerine doldurdukları ilim, irfan, sanat ve marifetle Türkistan denilen coğrafyadan başlayan yolculukları boyunca geçtikleri yerlere ışık saçtılar. Bu büyük zatlardan Mevlânâ ile ondan asırlar sonra yine aynı şehirden gelen Abdülkadir-i Belhî aynı marifet deryasından doğdular. Tasavvuf erbabının baş tâci ettiği bu iki büyük evliyâ, “seyr”i başka vadilere taşıyıp o istikametleri artık geriye dönüşü olmayan bir kemâle erdirdiler. Gerçi sanat marifettir ve bu yanıyla da tasavvuftaki marifetle lâfzen benzeşir. Bu cihetle, tasavvuf ehli dervişlere de sanat erbabından sanatkârlara da “ehl-i marifet” denilir. Bahsine çalıştığımız marifet erbabından Buharalı üç sanatkârın ikisinin, Derviş Abdi ile Şeyh Edhem Efendi, ehl-i tasavvuf olması bizi bunları ifadeye sevk etti.

Ta’lik yazının çığırını ve istikametini bambaşka bir seyre taşıyan İranlı büyük hattat İmad’ül Haseni olmuştur. Deha mertebesindeki bu sanatkârın Buharalı Derviş Abdi adlı talebesiyle münasebeti pek hüzünlüdür. Hocasından İsfahan’da icâzetname aldıktan sonra İstanbul’a gelen Buharalı Seyyid Abdullah ya da bilinen adıyla Derviş Abdi, hocasının pek feci akıbetini duyunca yola koyulur. Vefakâr talebesinin bir gün geleceğini tahmin eden İmad, ta’lik yazının en güzel örneklerini bir yazı altlığının içine saklayıp ona fevkalade bir yadigâr bırakır. Altlık kıt’aları adı verilen bu değerli yadigâr, ta’lik hatının Buhara-İsfahan-İstanbul çizgisinde günümüze intikaline vesile olur. Bugün, İstanbul’daki ta’lik yazı eğitiminde İstanbullu talik-nüvislerin, şecereleri Buhara’dan gelen Derviş Abdi’ye uzanıyor.

Ne yazık ki hayatına dair pek fazla bir bilgiye sahip olmadığımız ancak eserlerine koyduğu imzadan tanıyabildiğimiz Abdullah Buhari, tezhip sanatında devrinin fevkalade bir kabiliyetidir. Minyatür tarihçileri onun eserlerini tarif ederken “sanki bir modele bakılarak yapılmış gibi” ifadesini kullanmaktadırlar. Yaptığı rugânîler ve şükûfelerle tezhip sanatında temâyüz eden bu sanatkâr, Buhara’dan geldiği İstanbul’da kendine mahsus şivesiyle doğu mahreçli bir üstad olarak sanat erbabı arasındaki yerini alır.

Buhara’dan gelen bir başka erbab-ı sanat Şeyh Sadık ve oğlu Şeyh Edhem Efendilere de günümüzün ebru sanatını borçluyuz. Zira zamanımızdaki ebrucuların şecereleri kendilerine uzanıyor. Pek çok sahada hüner sahibi bir şeyh olan Edhem Efendi, ebru, hat ve kumaş dokumacılığı ile ilgilenen hatta buhar makinesi bile imal eden bir hezarfen. Yani bin fen sahibi. Devrinde adeta bir sanat akademisi haline getirdiği Özbekler Tekkesinde yetiştirdiği talebelerle günümüze intikal eden bir gelenek tesis etmiş. Cümlesinin ruhları şâd olsun.

İstanbul'a Buhara'dan gelen bu erbab-ı sanata son dönemde eklenen yeni bir isim var: On senedir İstanbul'a gelip giden ve birkaç yıldır da İstanbul'da yaşayan nakkaş(minyatürist) Cihangir Buhari Aşurov.

Minyatür sanatının bol figürlü kompozisyonlarının unutulduğu, sultanların ihtişamını aksettiren minyatürlü kitapların gerilerde kaldığı bir devirde, sanat vadisindeki seyrine devam eden Cihangir Aşurov'un minyatürlerinde geldiği bölgeden ve bu vadiye çığır açan üstadların izlerini görmek gayet tabii. Herat'ta doğup; Şah İsmail döneminde şöhreti bütün şark âlemini kaplayan Kemaleddin Bihzad'ın kompozisyon, renk ve desenlerindeki hareketle minyatürde açtığı çığırın izleri Cihangir Aşurov'un sergisinde kendisini hissettiriyor. Dikkat çeken bir diğer etki de bütün minyatüristlerin hayranı oldukları Mehmed Siyahkalem etkisi: Bilindiği gibi bir teknik olan tek renk minyatür yapma-maalesef hayatı hakkında hiçbir şey bilemediğimiz- bu sanatkâra isim olmuş.

Cihangir Aşurov'un beslendiği bir başka kaynak da hiç şüphesiz minyatür geleneğini anavatanında yeniden ihyâ eden hocası Şahmahmud Muhammedcanov. Özbekistan'ın istiklalinden sonra millî şurun canlanmasında büyük hizmetleri bulunan üstad Şahmahmud, eserleri ve yetiştirdiği talebele-riyle bugün Buhara'nın geçmişteki gibi minyatür yapılan bir yer olarak anılmasında büyük pay sahibi. Böyle bir hocadan feyz alan Cihangir Aşurov, doğup büyüdüğü kentte tamamladığı resim eğitimi ışığında bilgisi ve kabiliyetiyle sanatını icra ederken Osmanlı minyatürlerinin büyüüne kapılır. Türkiye'yi ve İstanbul'u görmek arzusuyla dolar, taşar. İstanbul'a dışarıdan gelen çoğu insan gibi o da geldikten sonra burada kalır. Sergiler açar, yarışmalara katılır ve İstanbul'da güzel sanatlar eğitimi almaya başlar. Bugün, kitap sanatları eğitiminin verildiği en prestijli özel eğitim kurumu olan Klasik Sanatlar Vakfında minyatür dersleri veren Cihangir Aşurov'un sanatında üstad iken Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde öğrenciliği kabul etmesi onun olgunluğunun bir başka nişanesidir.

Cihangir Aşurov'un, genç yaşta sanat vadisinde kat ettiği mesafeler ortaya koyduğu çalışmalarda gün yüzüne çıkar. Hocasıyla birlikte Eskişehir'de yaptıkları "Dede Korkut Anıt Duvarı" fiziki büyüklüğü ve anlattıklarıyla hem geçmiş hem de Türk dünyasını kucaklayan bir eser olarak sanat tarihimizdeki yerini alır. 2016 yılında Amerika'da kurulan "Diyanet Center"daki açılış sergisinde de İslam, Doğu Dünyası ve Türkiye'yi hacimli bir eserler manzumesiyle temsil eder.

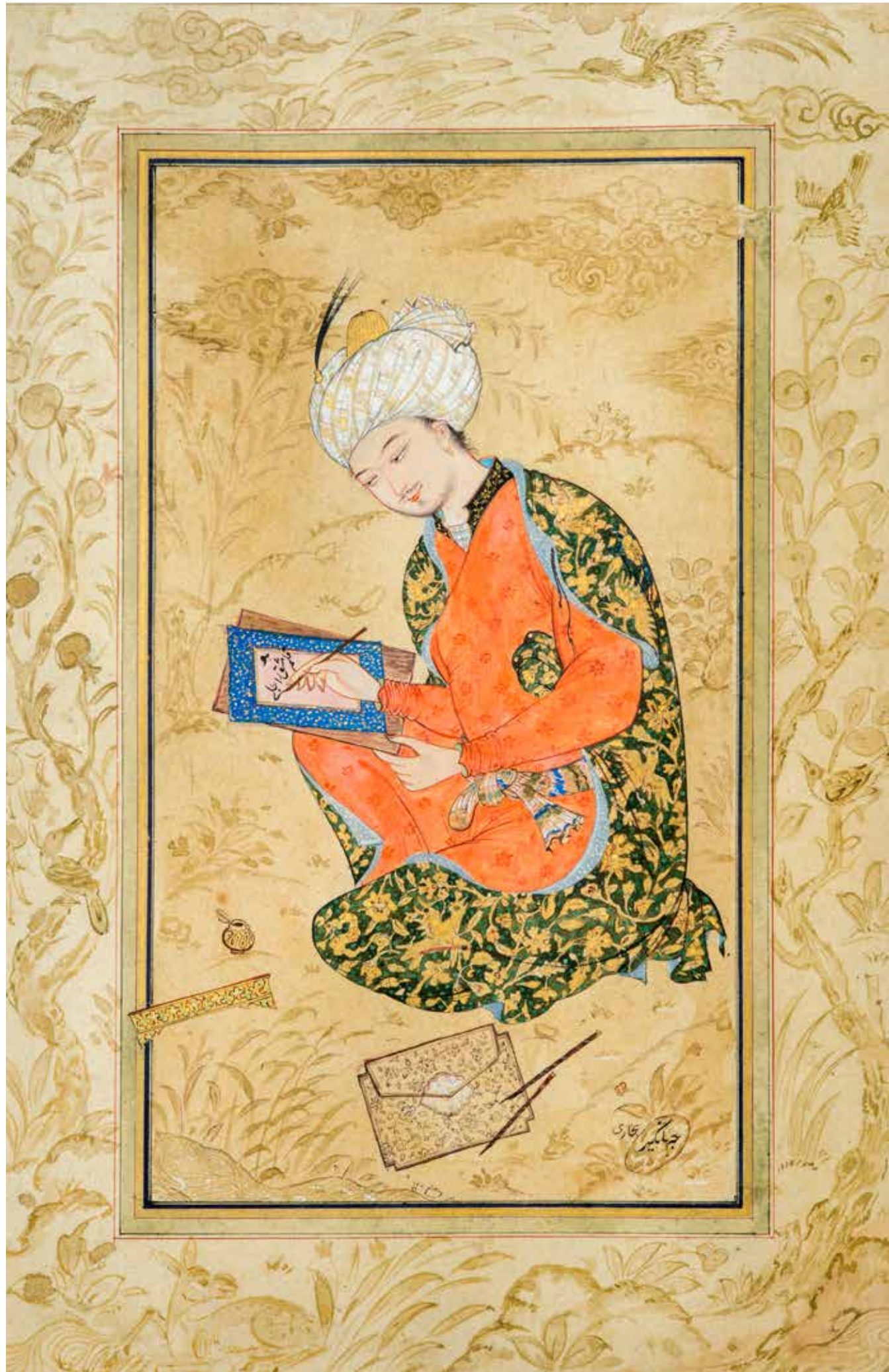
Cihangir Aşurov'un minyatürlerine dikkatle bakanlar, şarka mahsus sükûti bir tebessüm içindeki insan ve adeta bu hale uyup -tabir caizse- aynı tebessümü aksettiren hayvan figürlerinin bu eserleri sevimli kıldığını fark edeceklerdir. Sanatkârın, kendine mahsus bir tarzın ve tavrın arayışında olduğunu fark edecek bu dikkatli gözler, yakın gelecekte daha da belirgin bir hâl alacak yeni eserlerini beklemeye koyulacaktır.

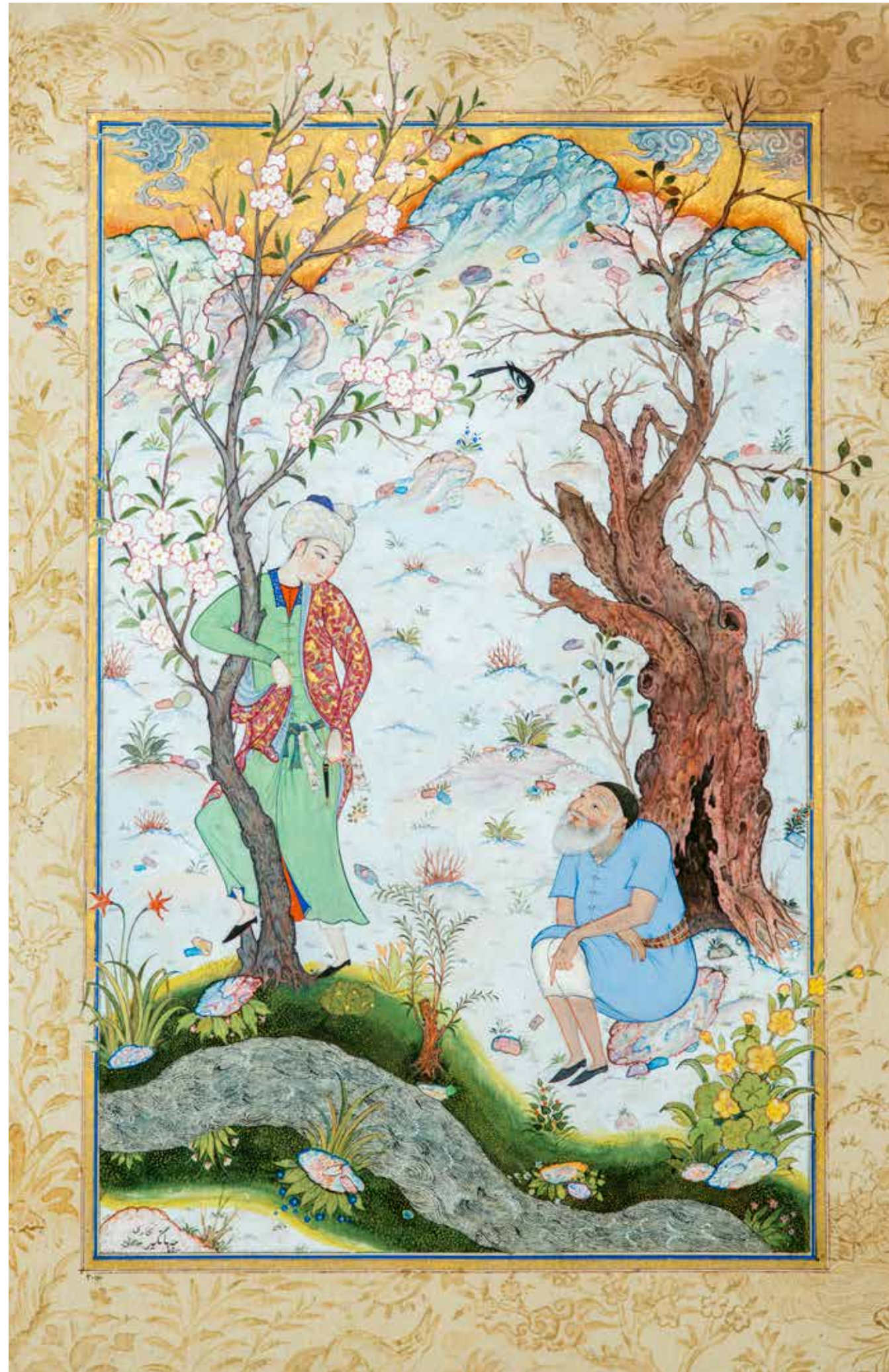
Tesiri, yukarıda bahsettiğimiz sanatkârlar nispetinde olur mu bilemeyiz. Bunu zaman gösterecektir. Fakat kanaatimizce, sanatındaki titizlik ve gayretle Cihangir Aşurov, böyle bir tesire namzettir.

Minyatüre ve güzel sanatlara gönül verenlerin istifade edeceğine inandığımız Cihangir Aşurov'un Zeytinburnu Belediyesinde açtığı bu serginin hayırlara vesile olması hâlisâne temennimizdir.

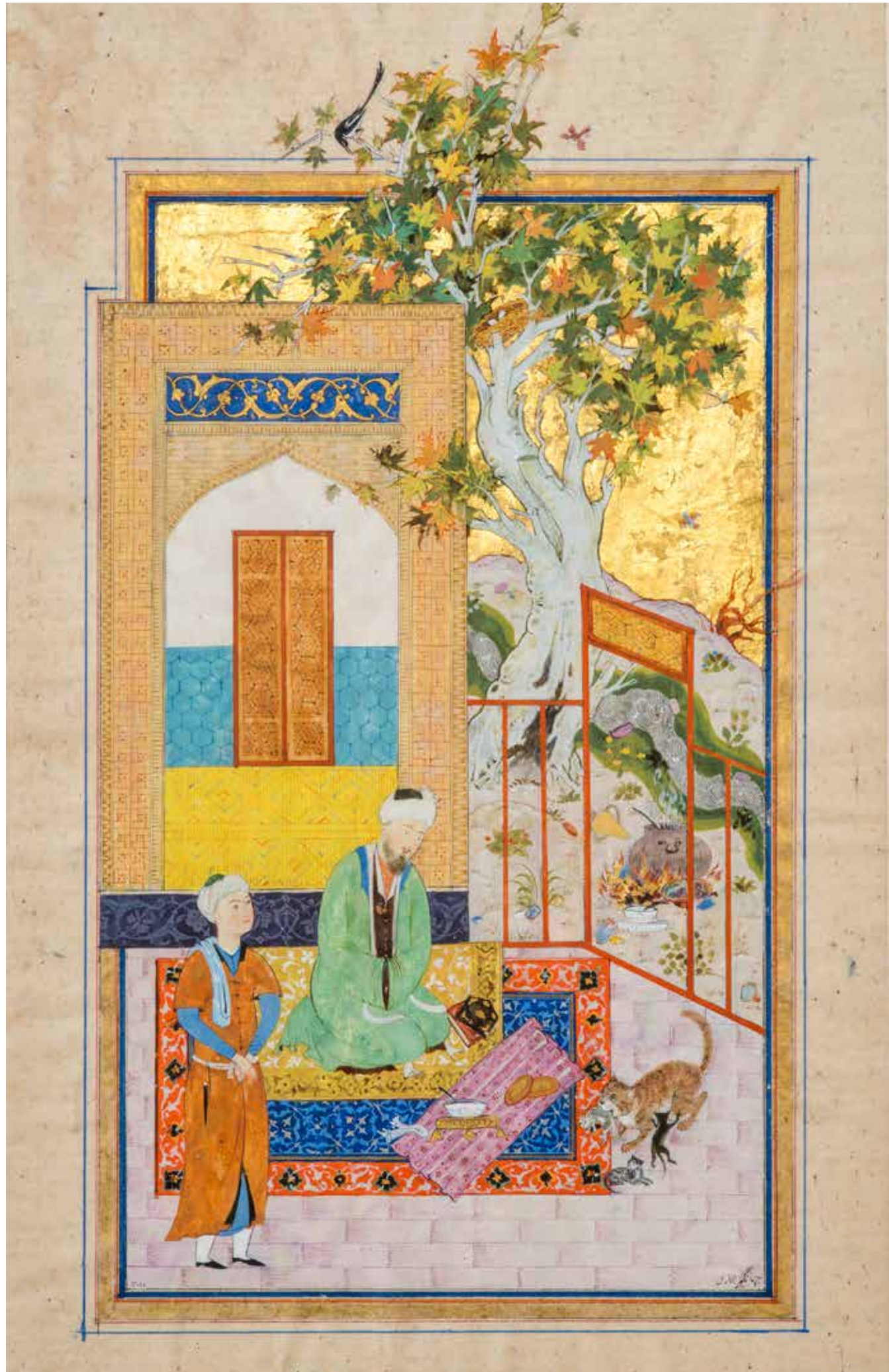
A.Sabri Mandıracı

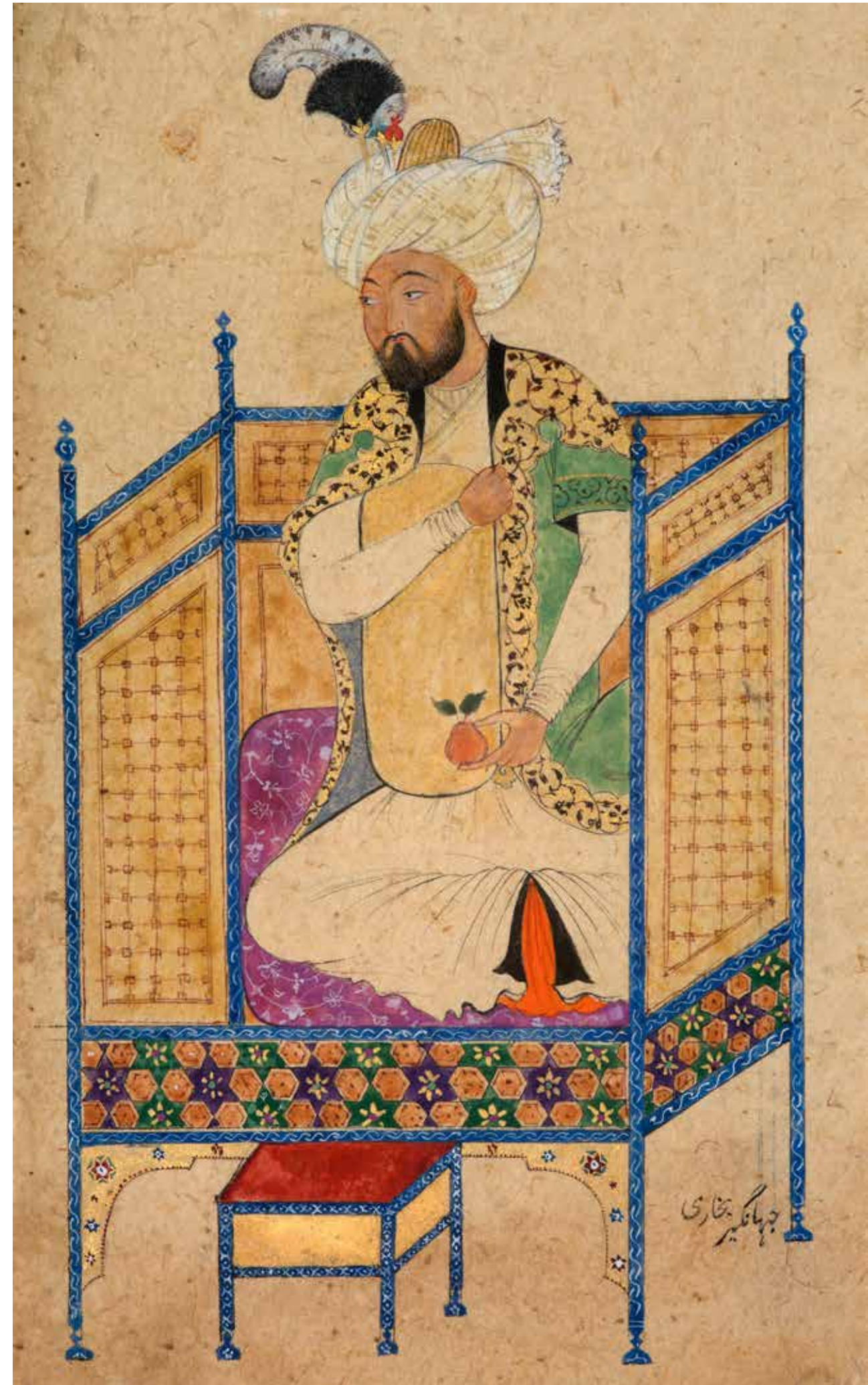

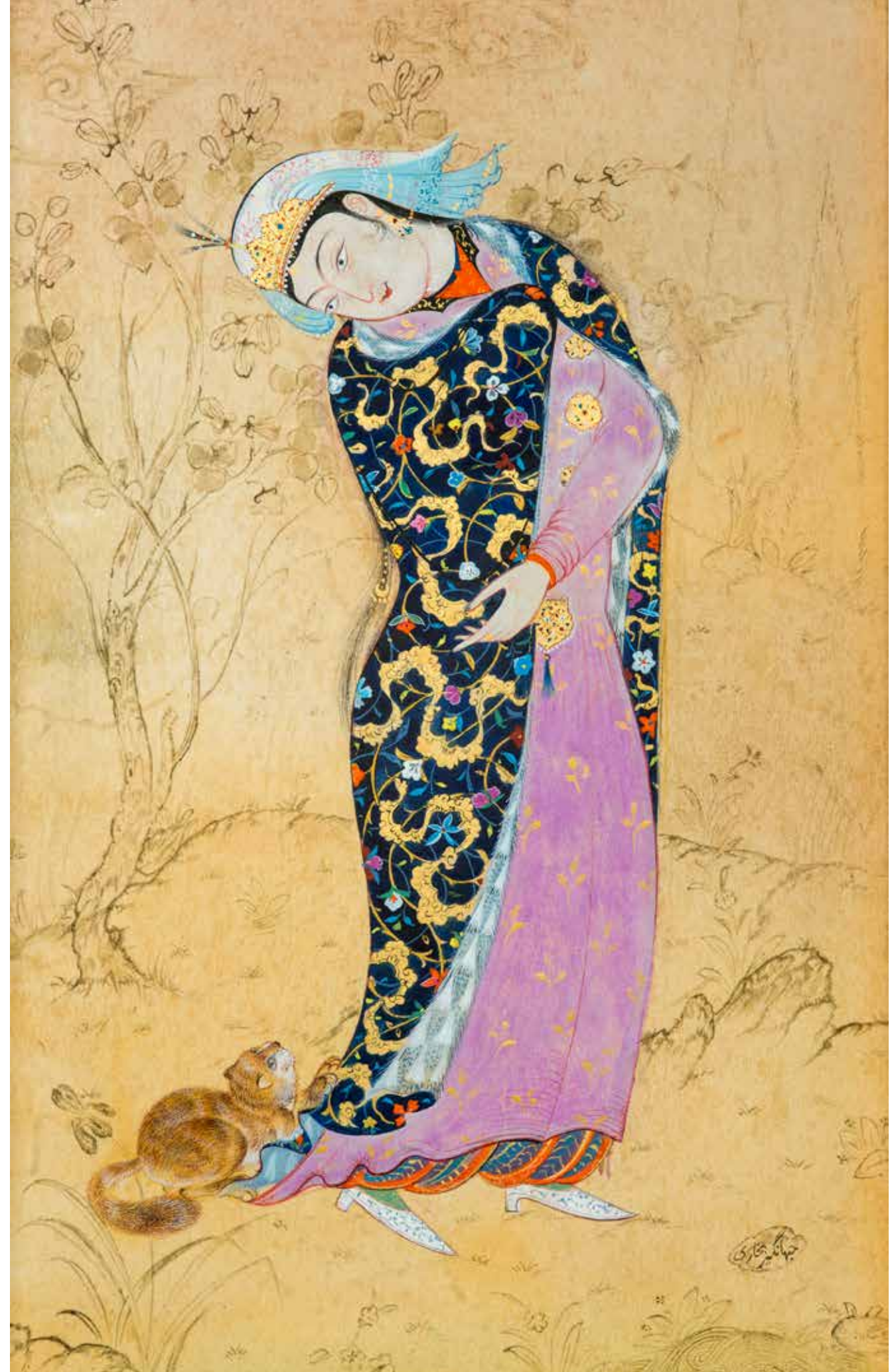

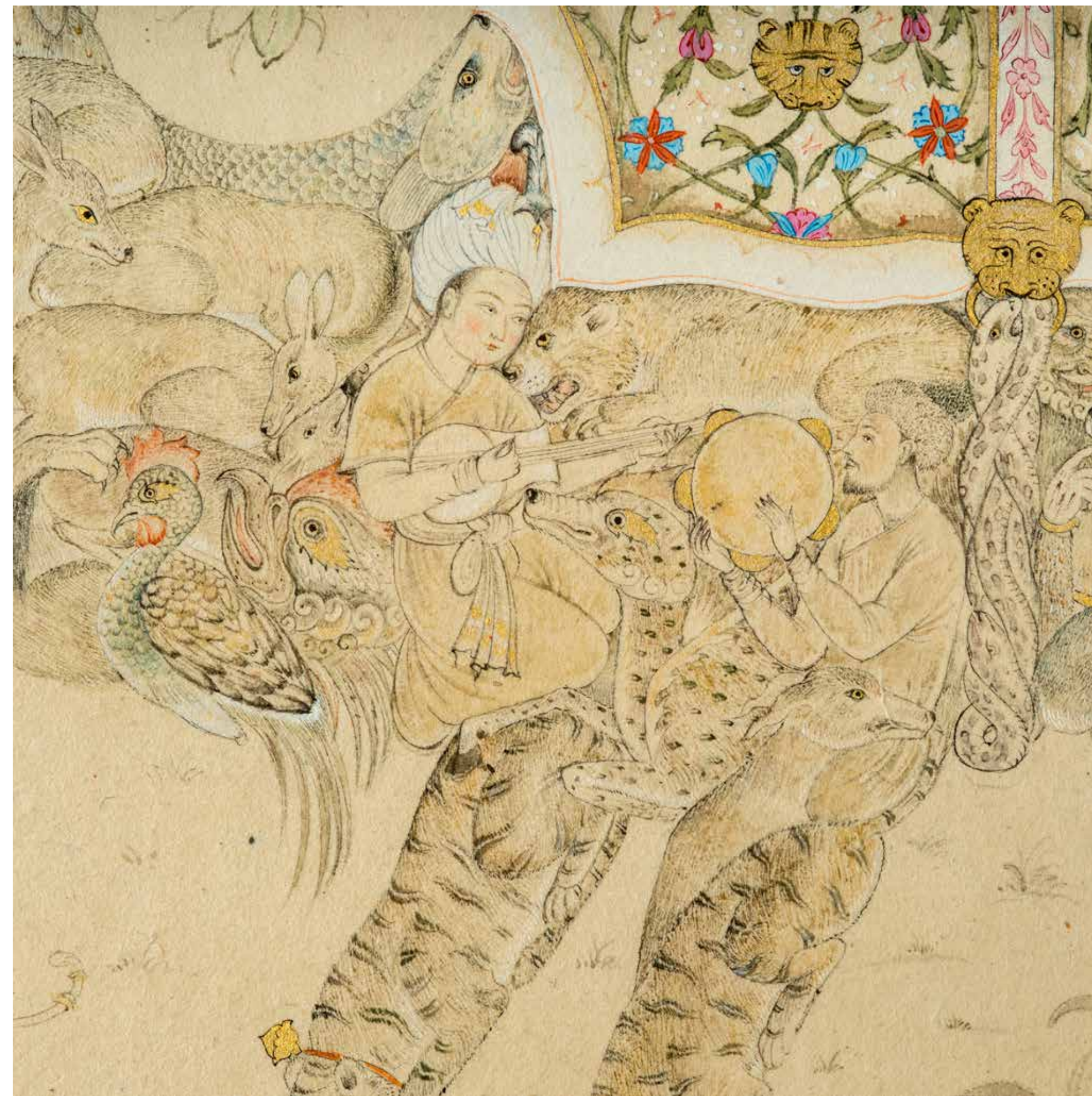

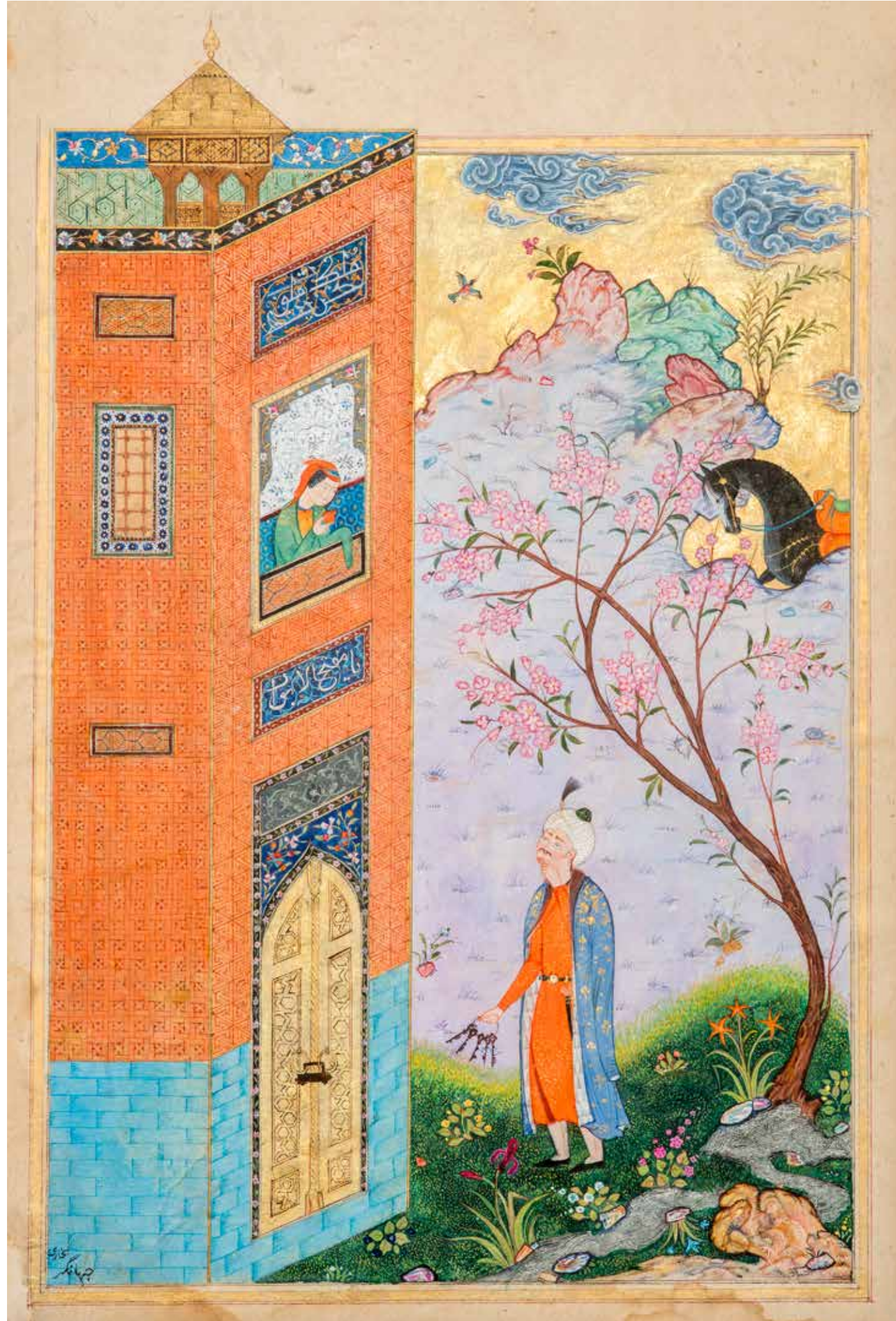

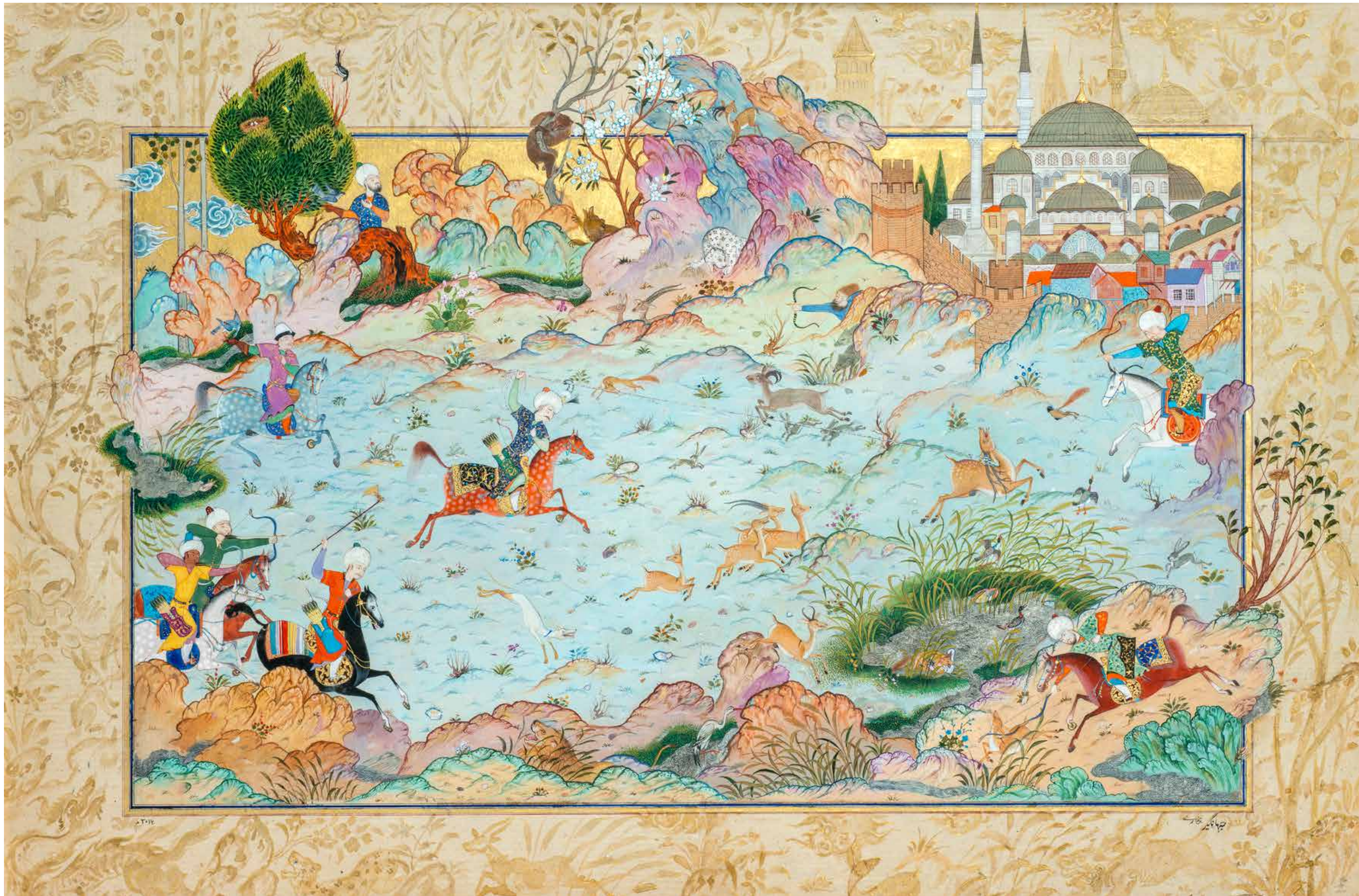

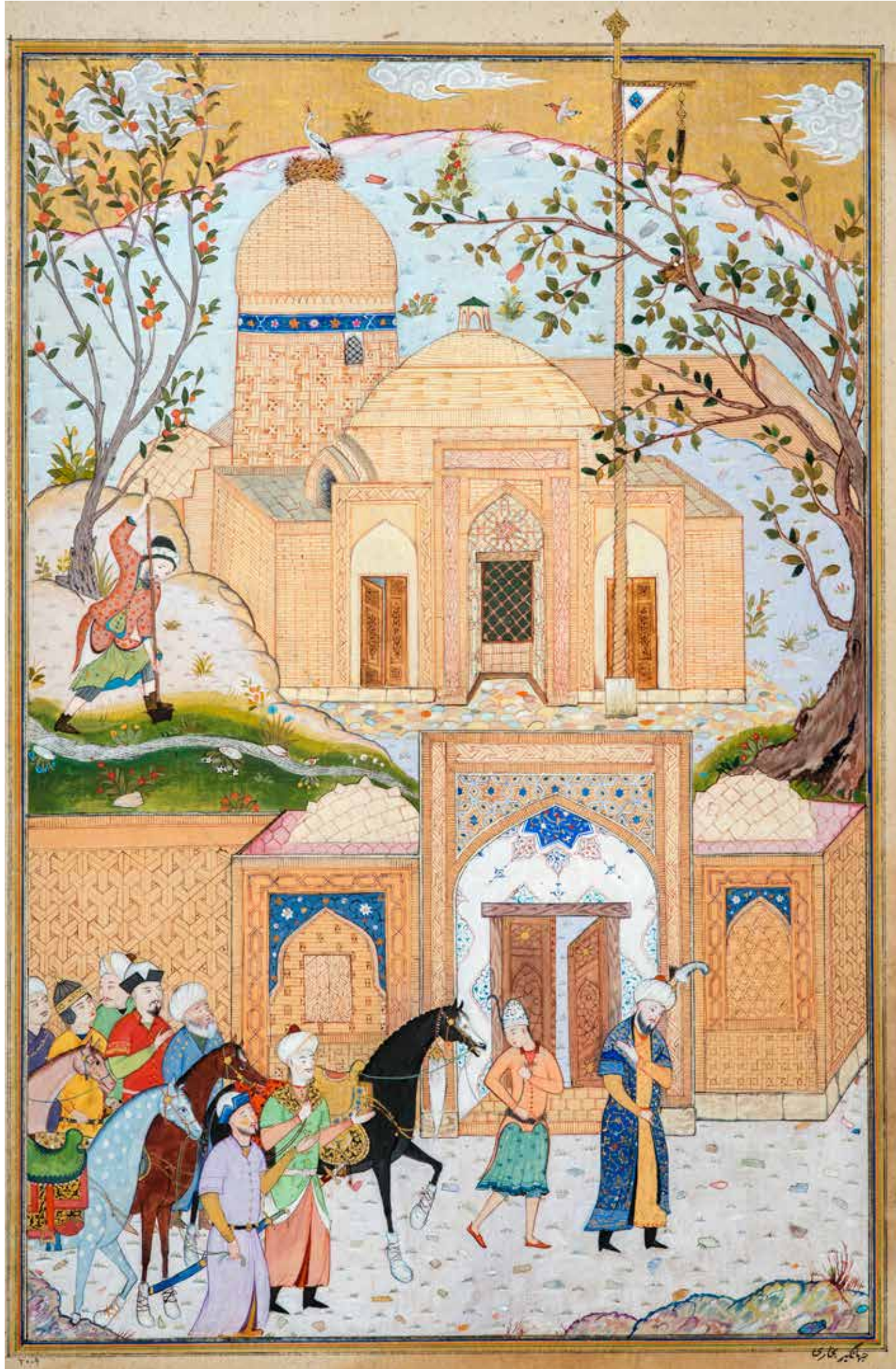

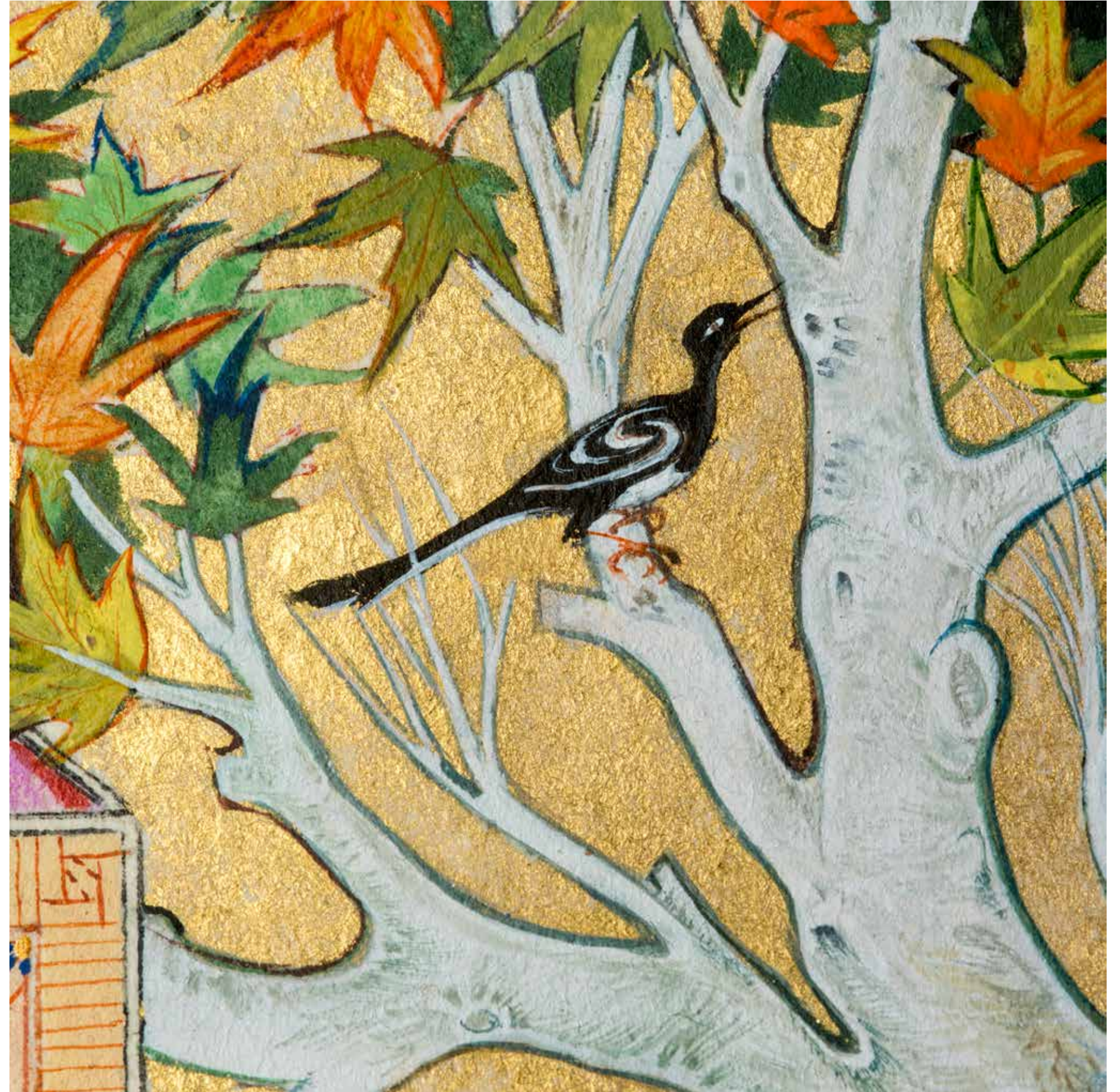
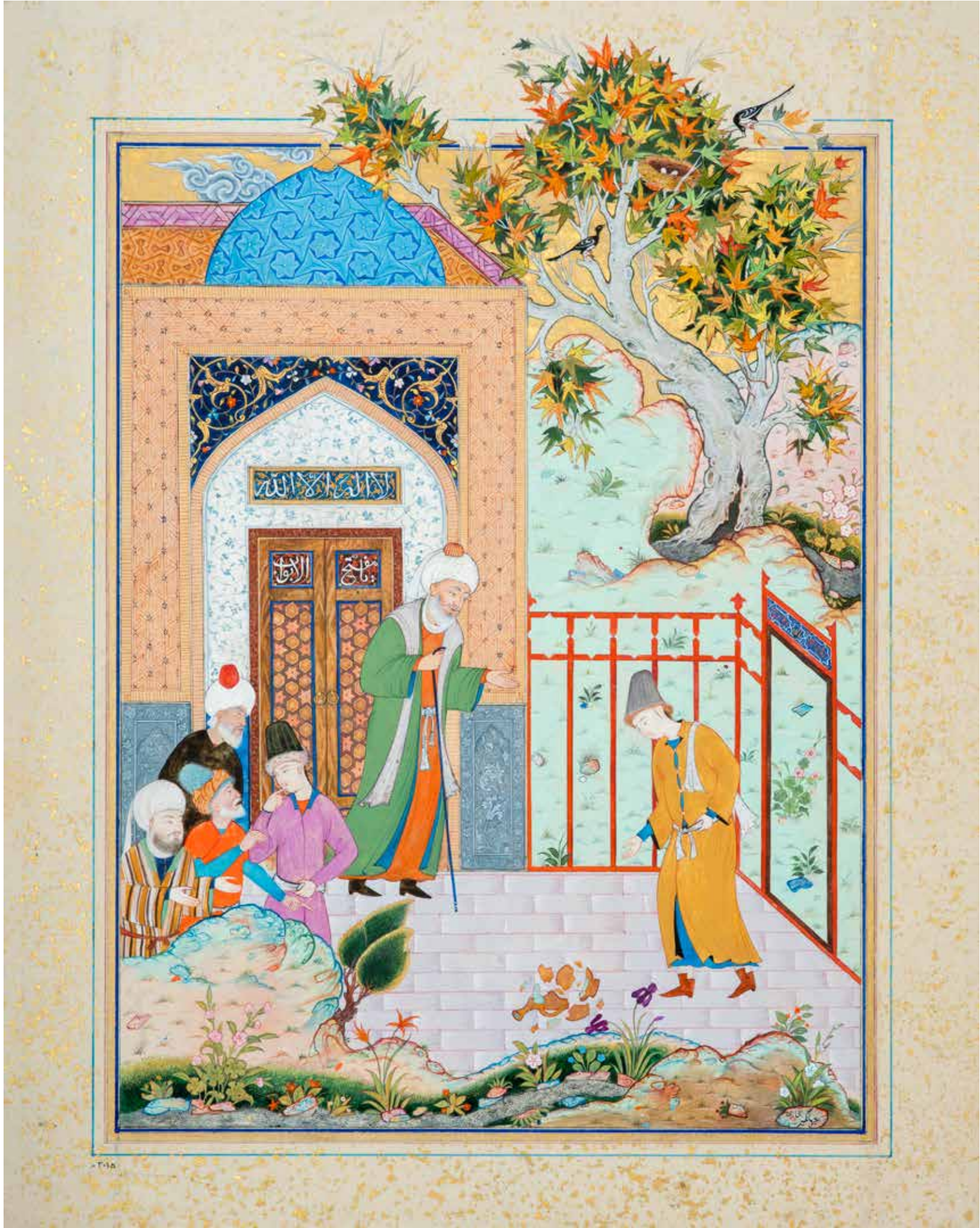

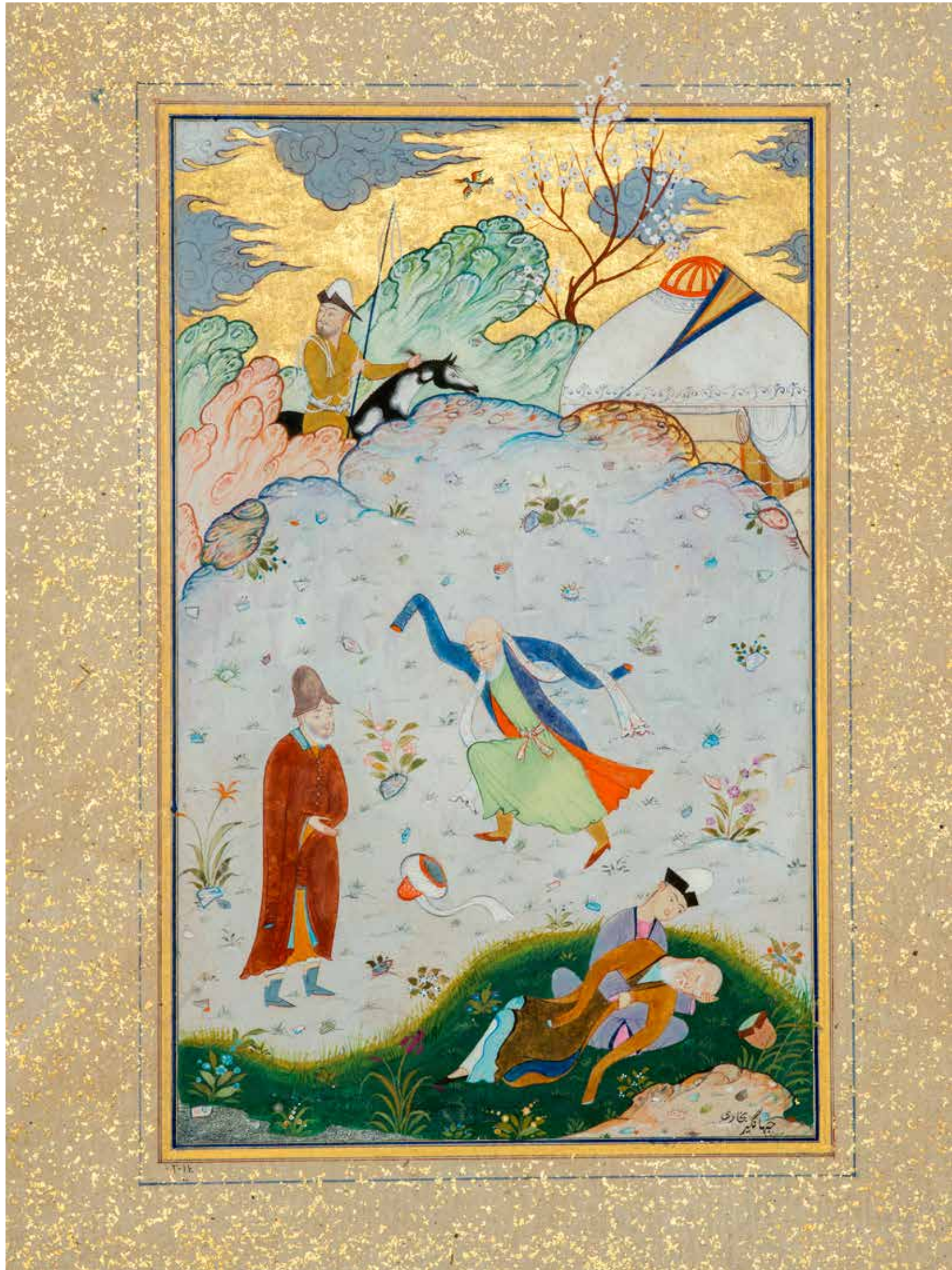

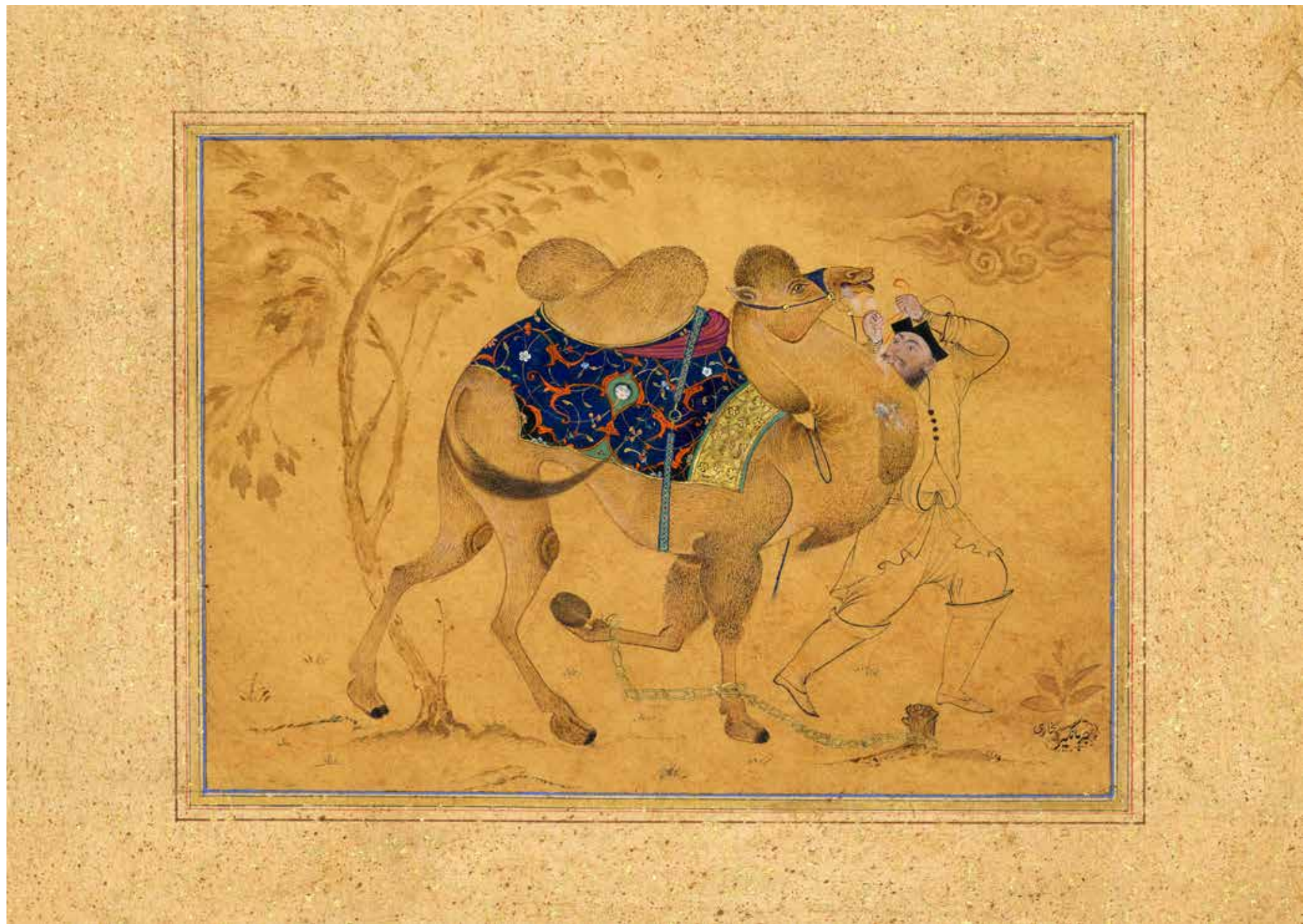

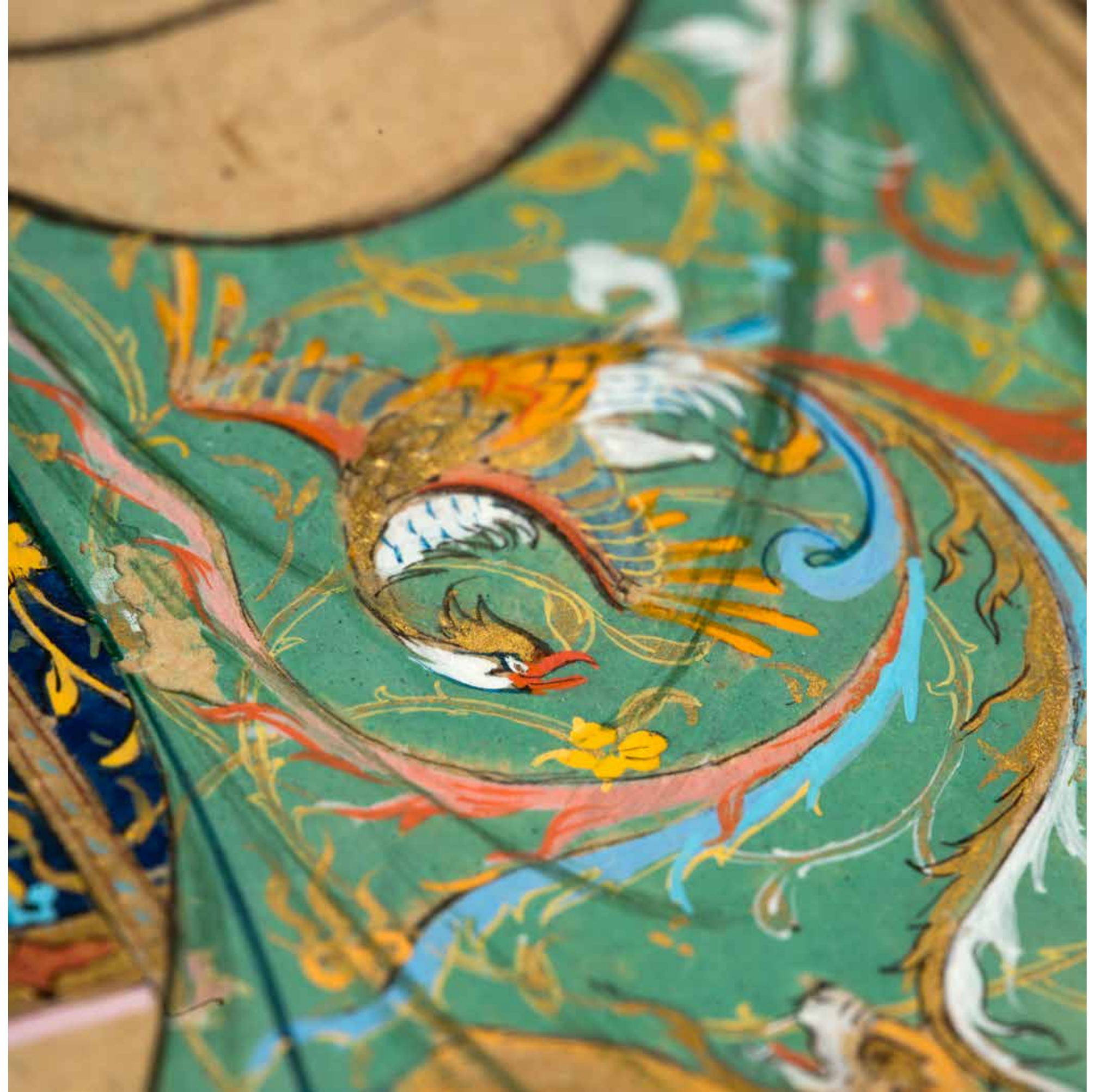

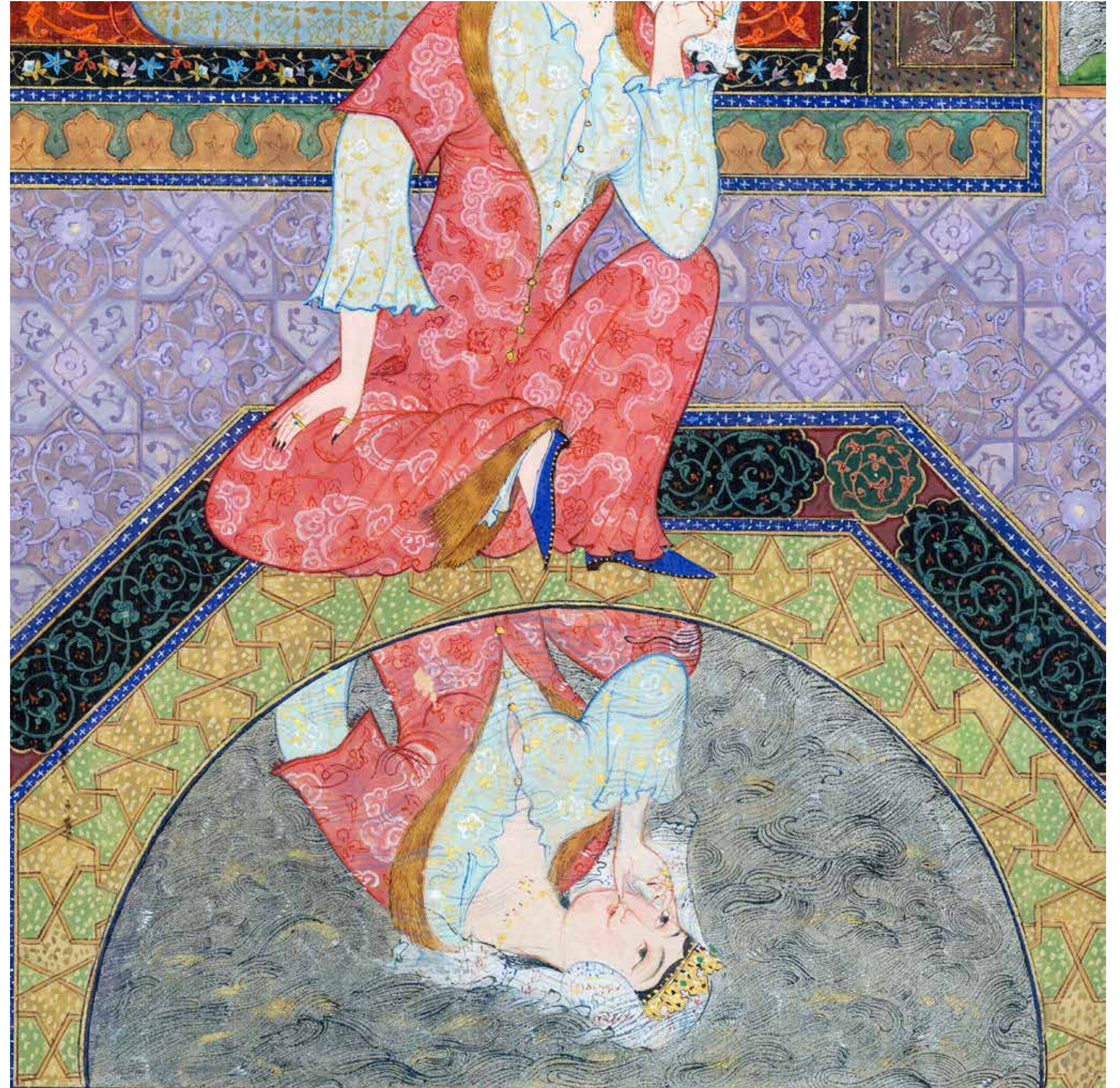
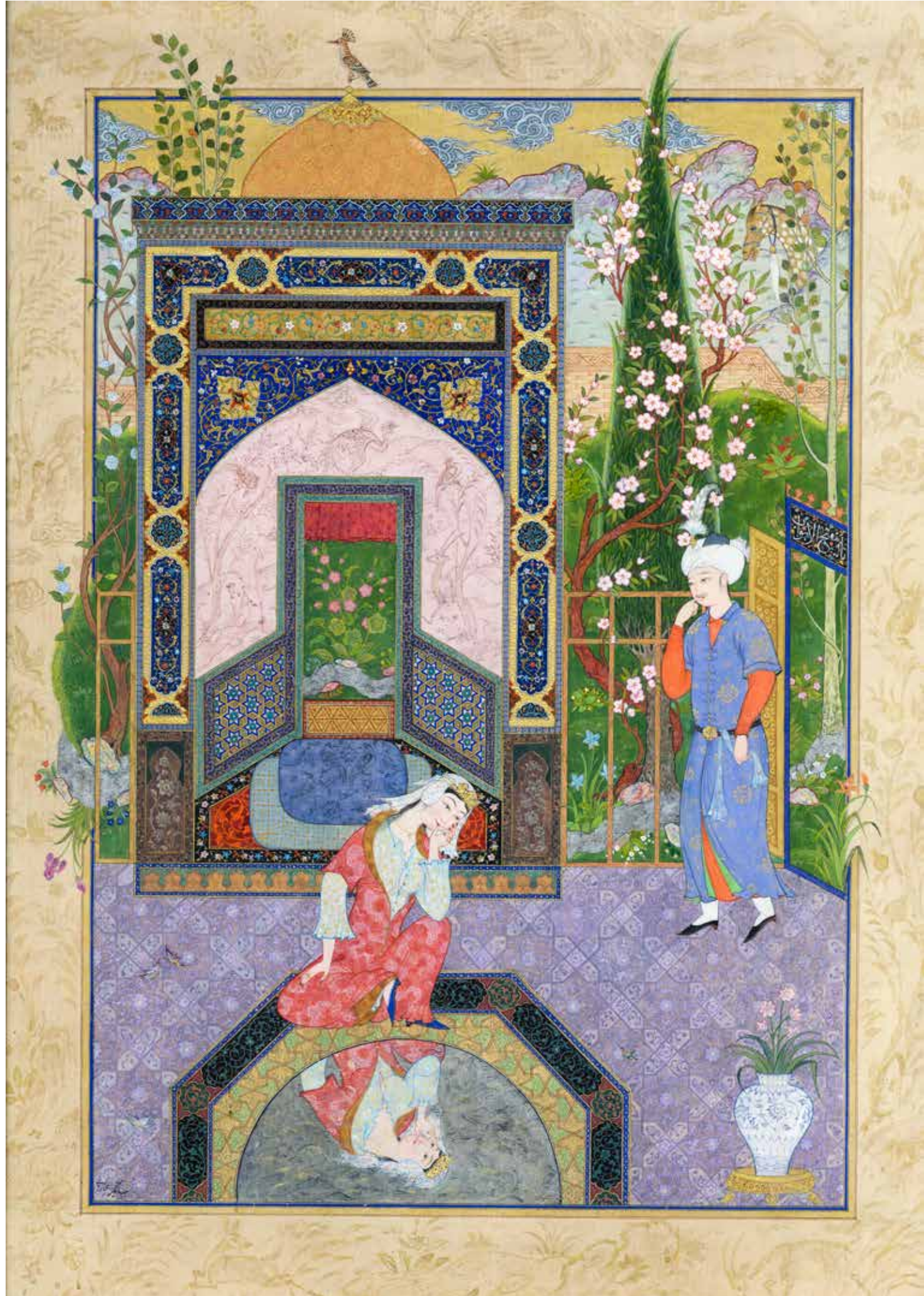

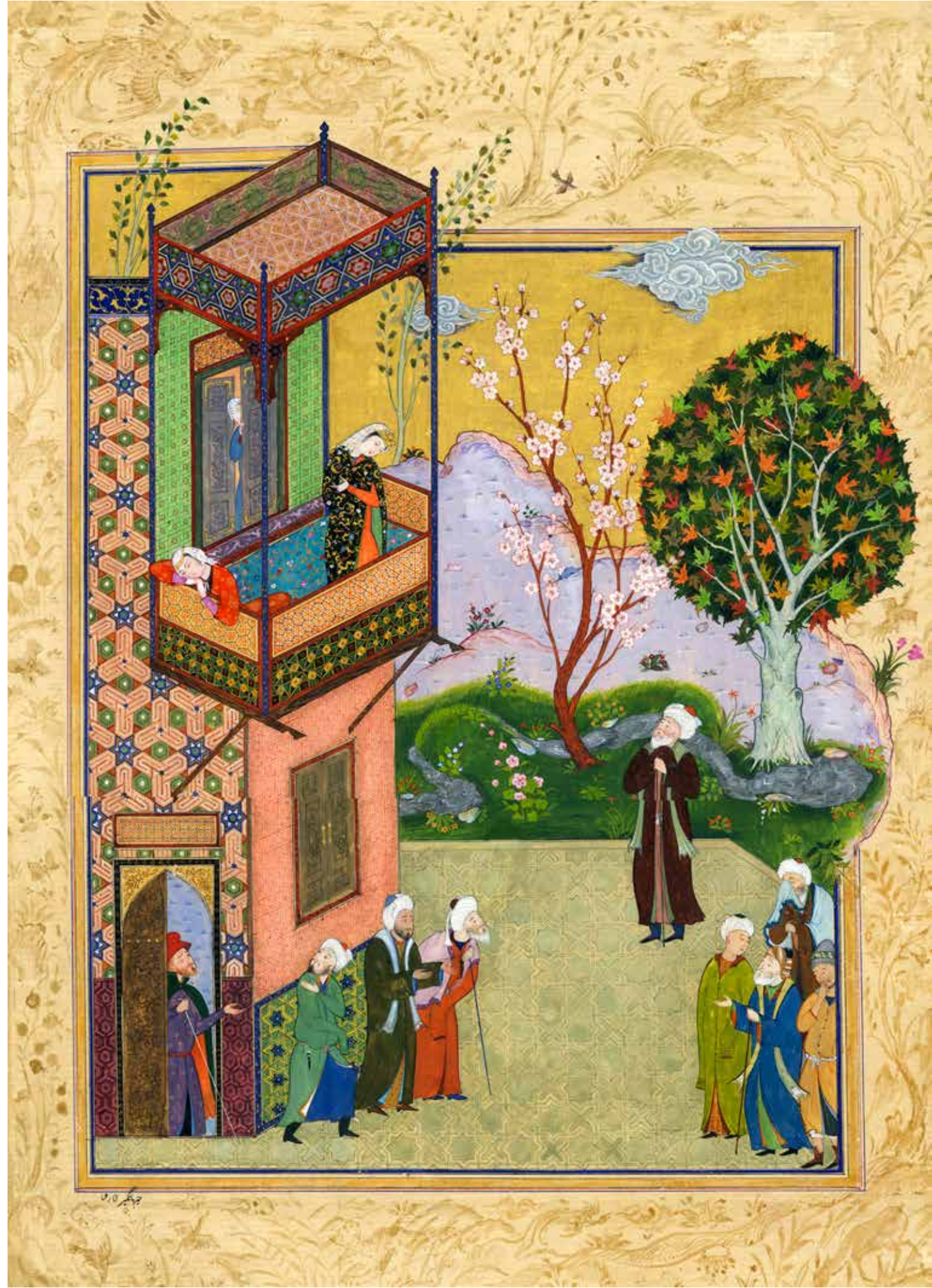

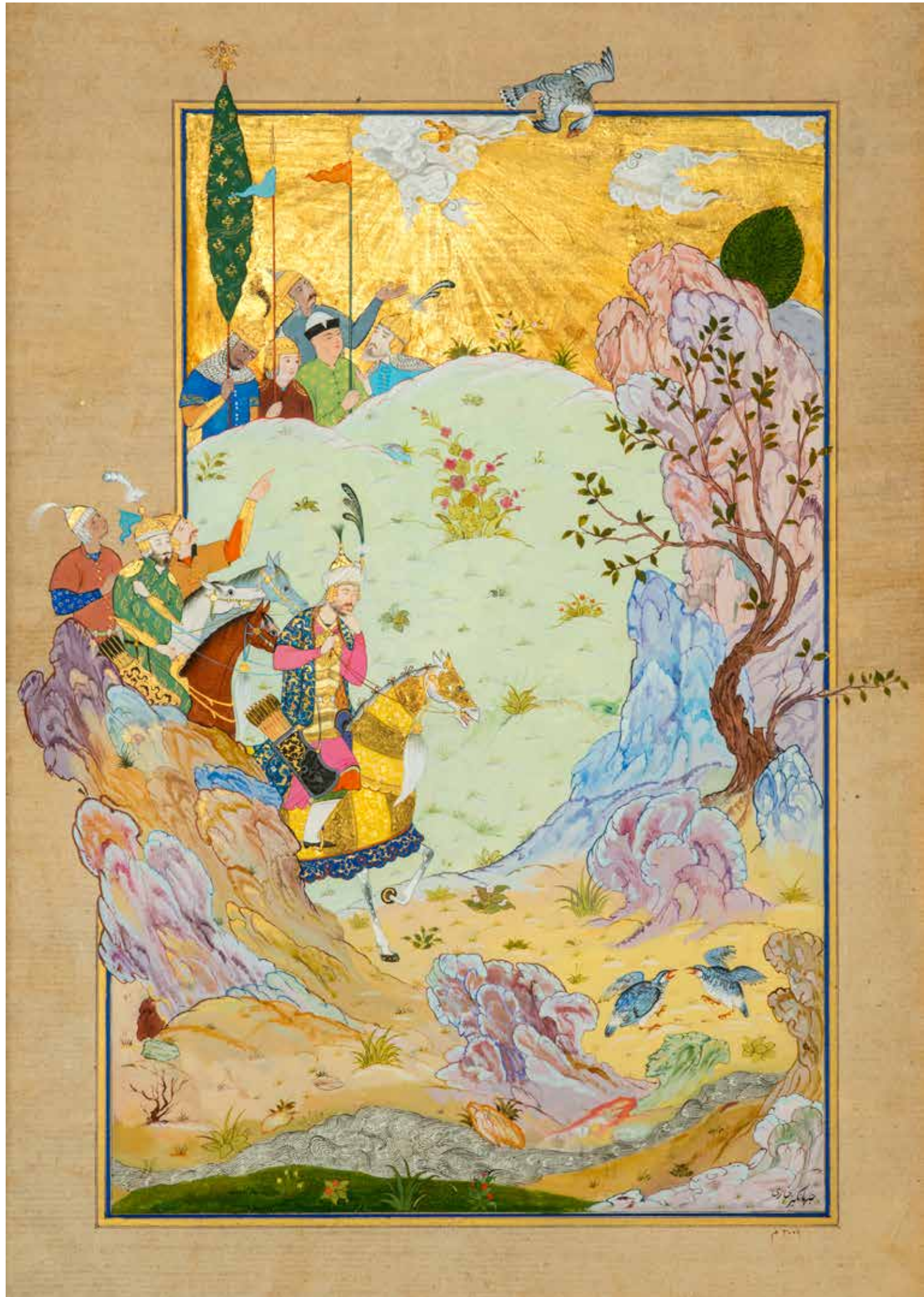

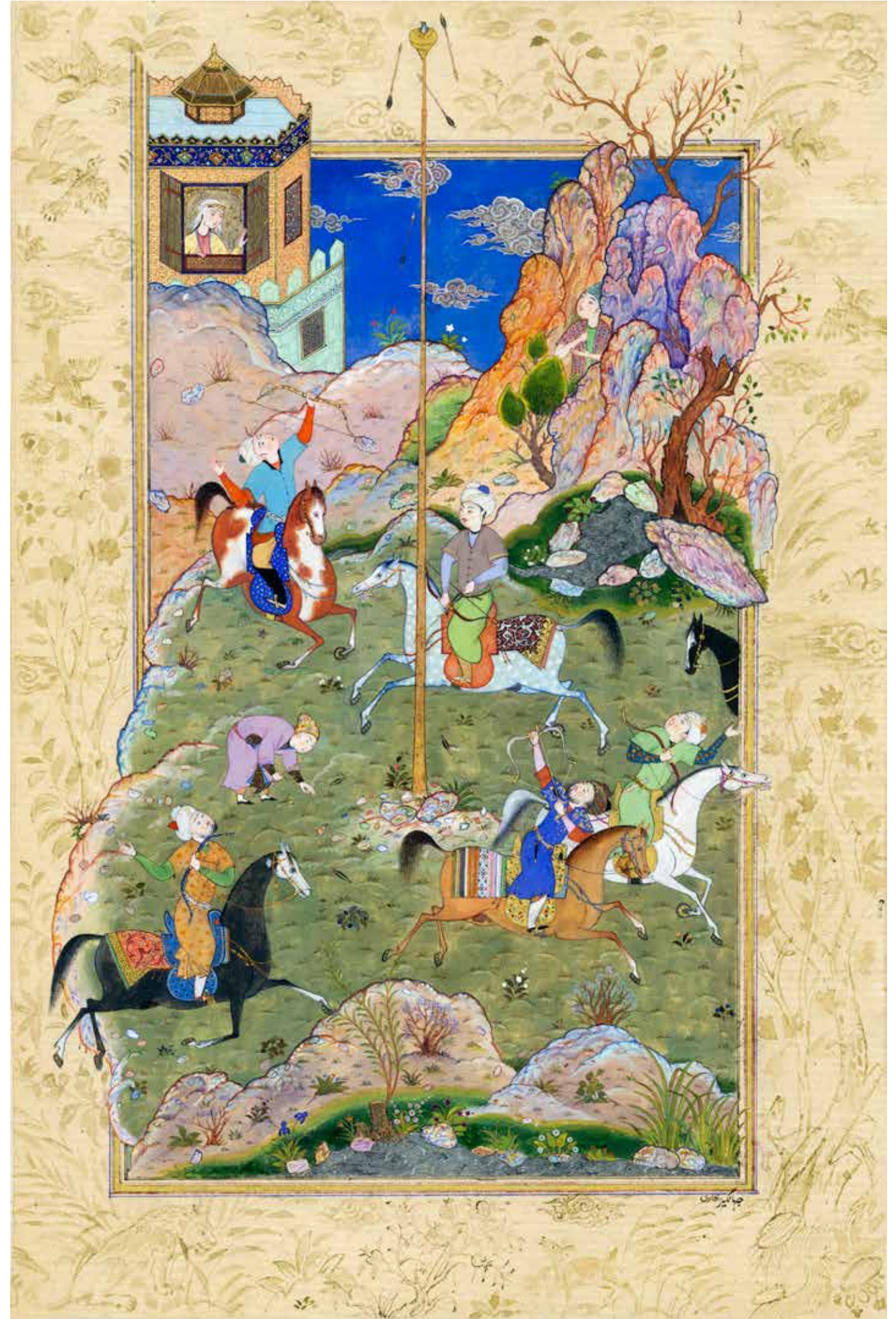
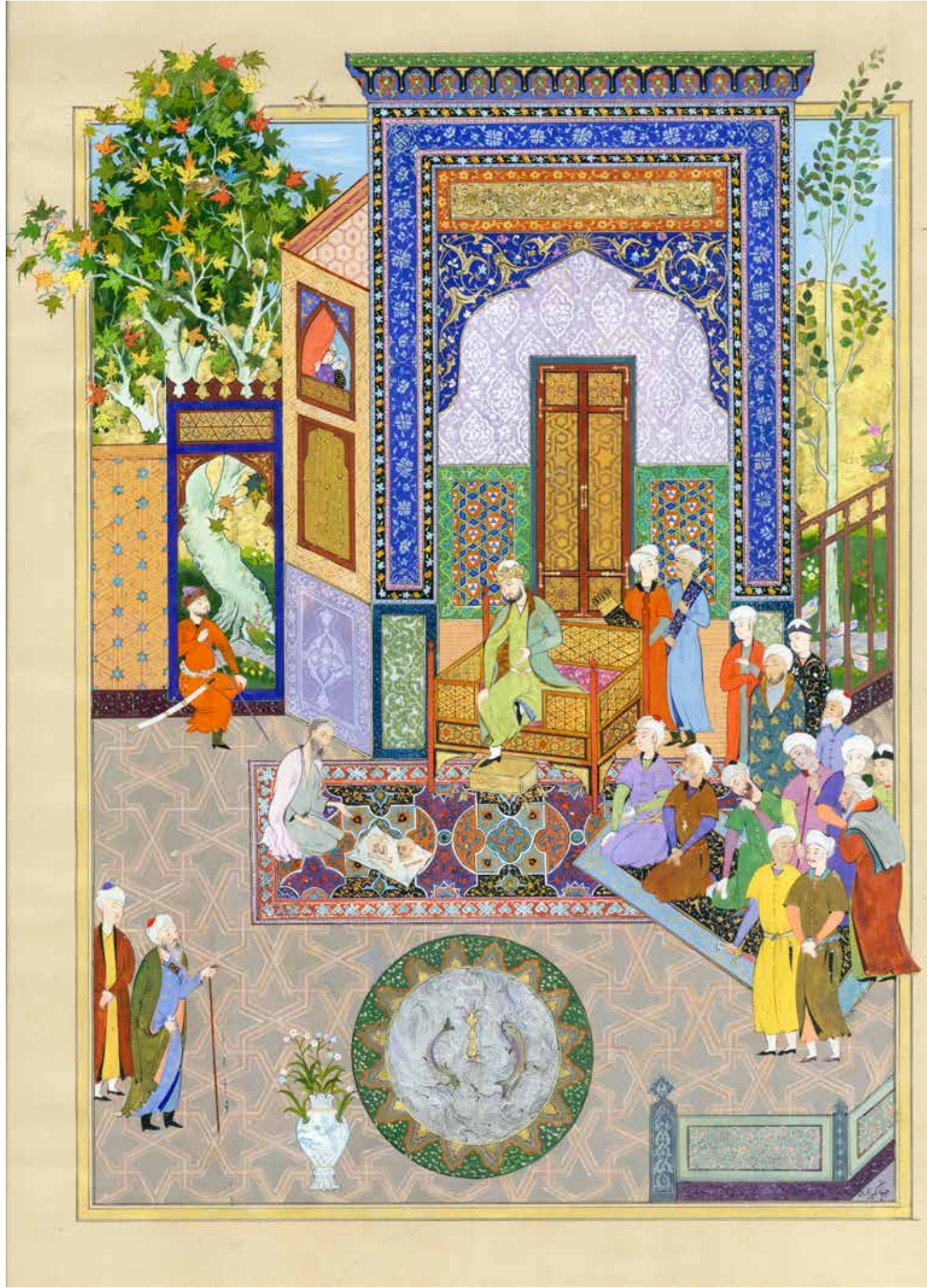

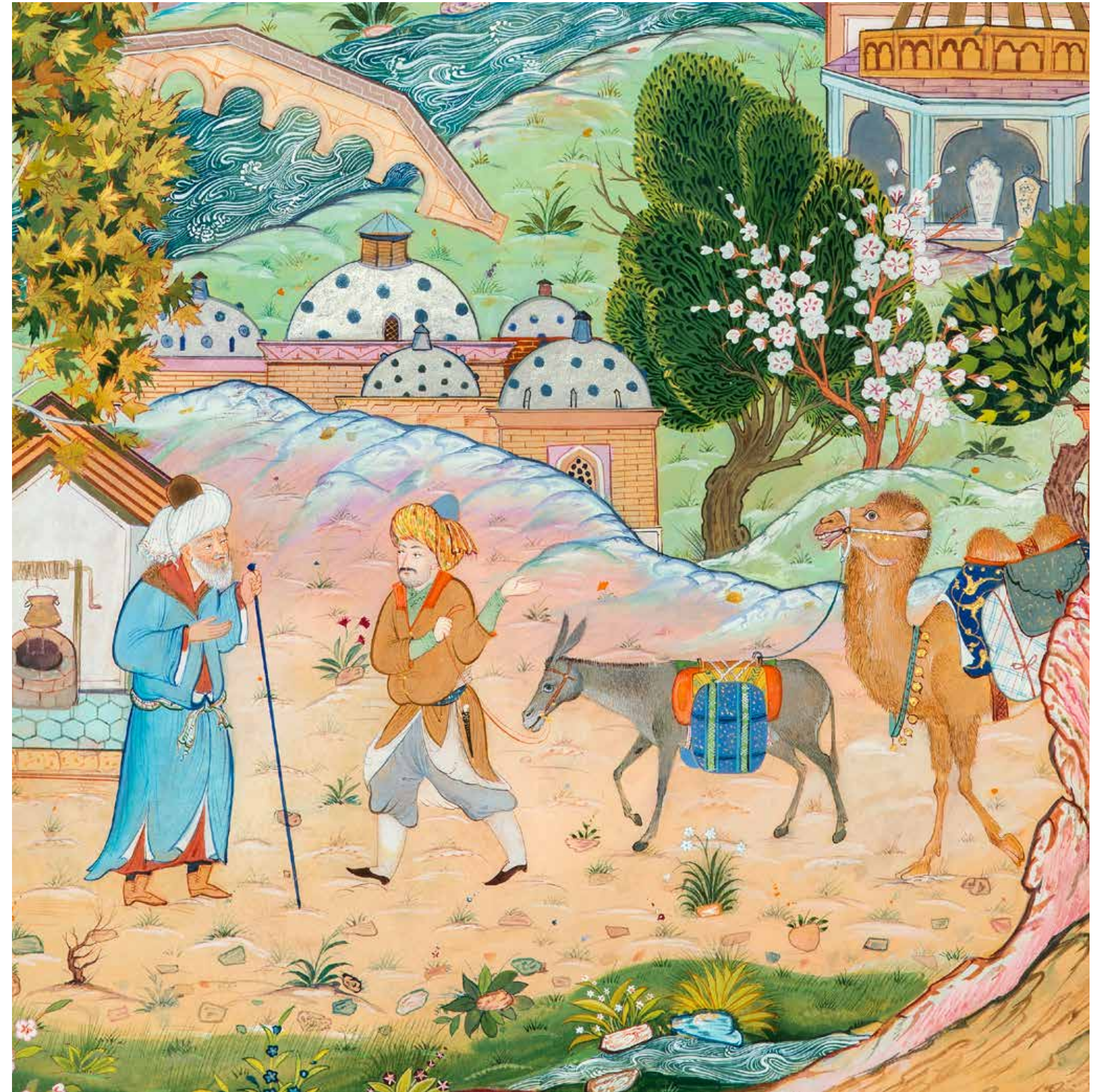
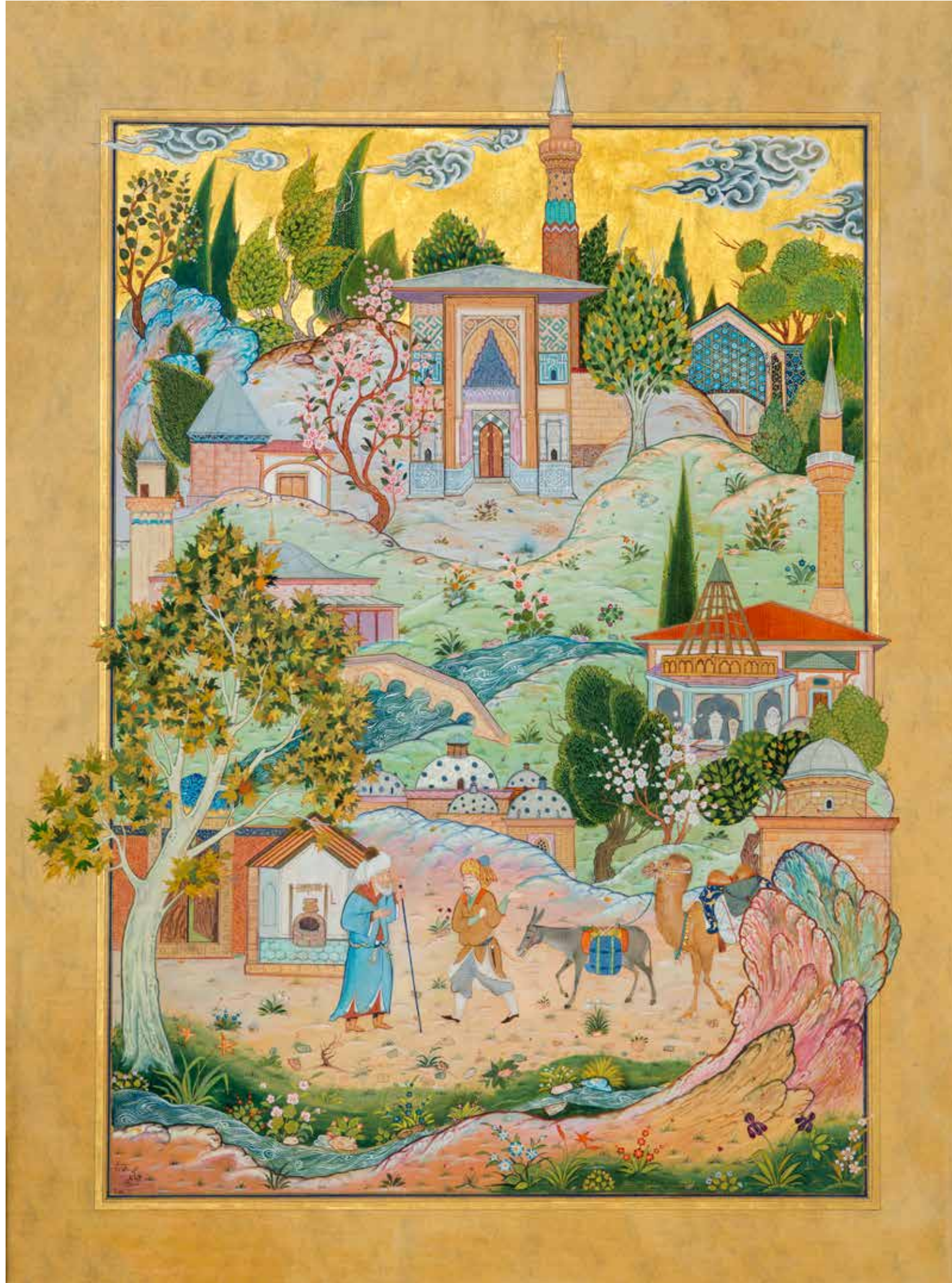

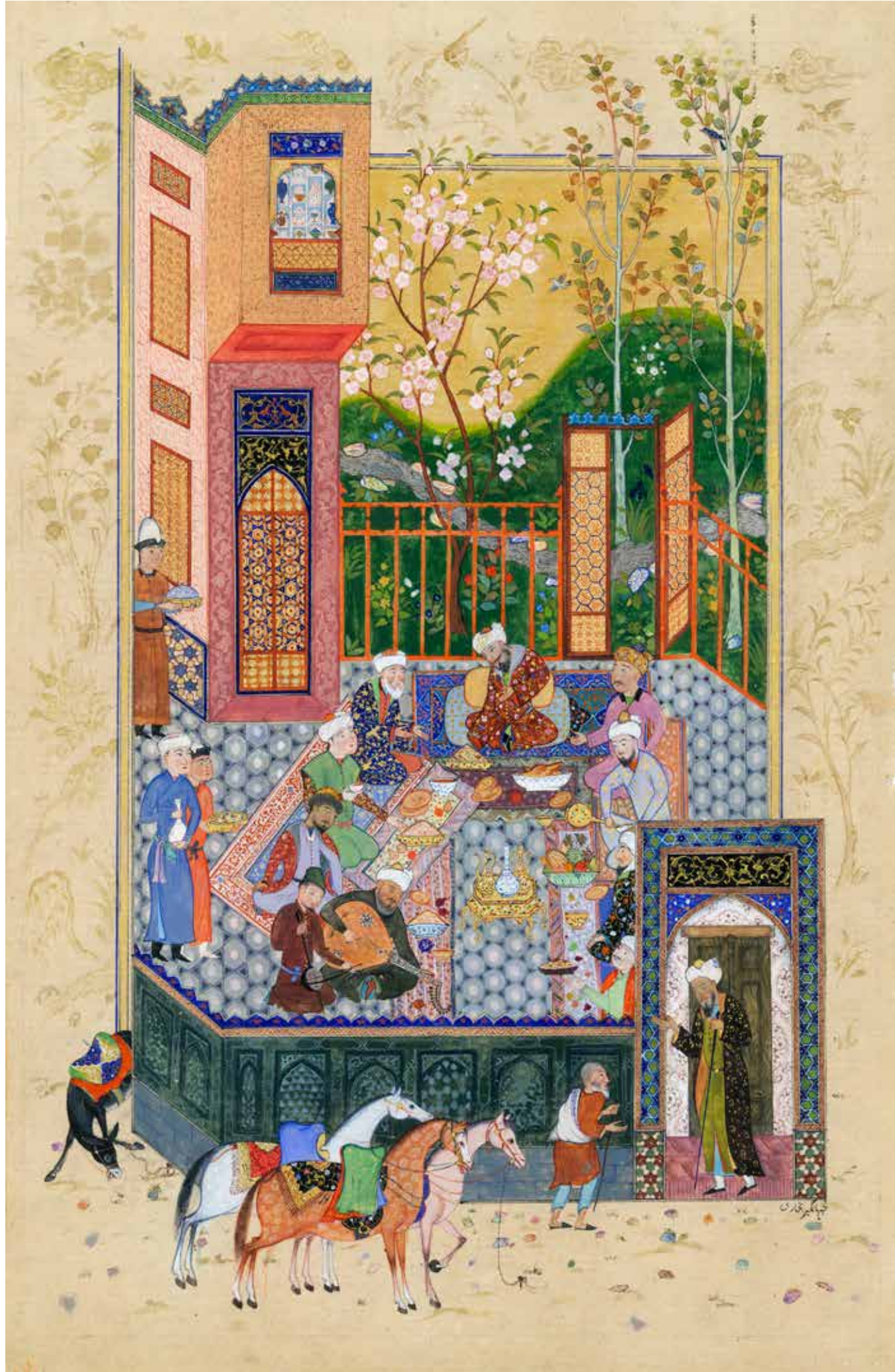

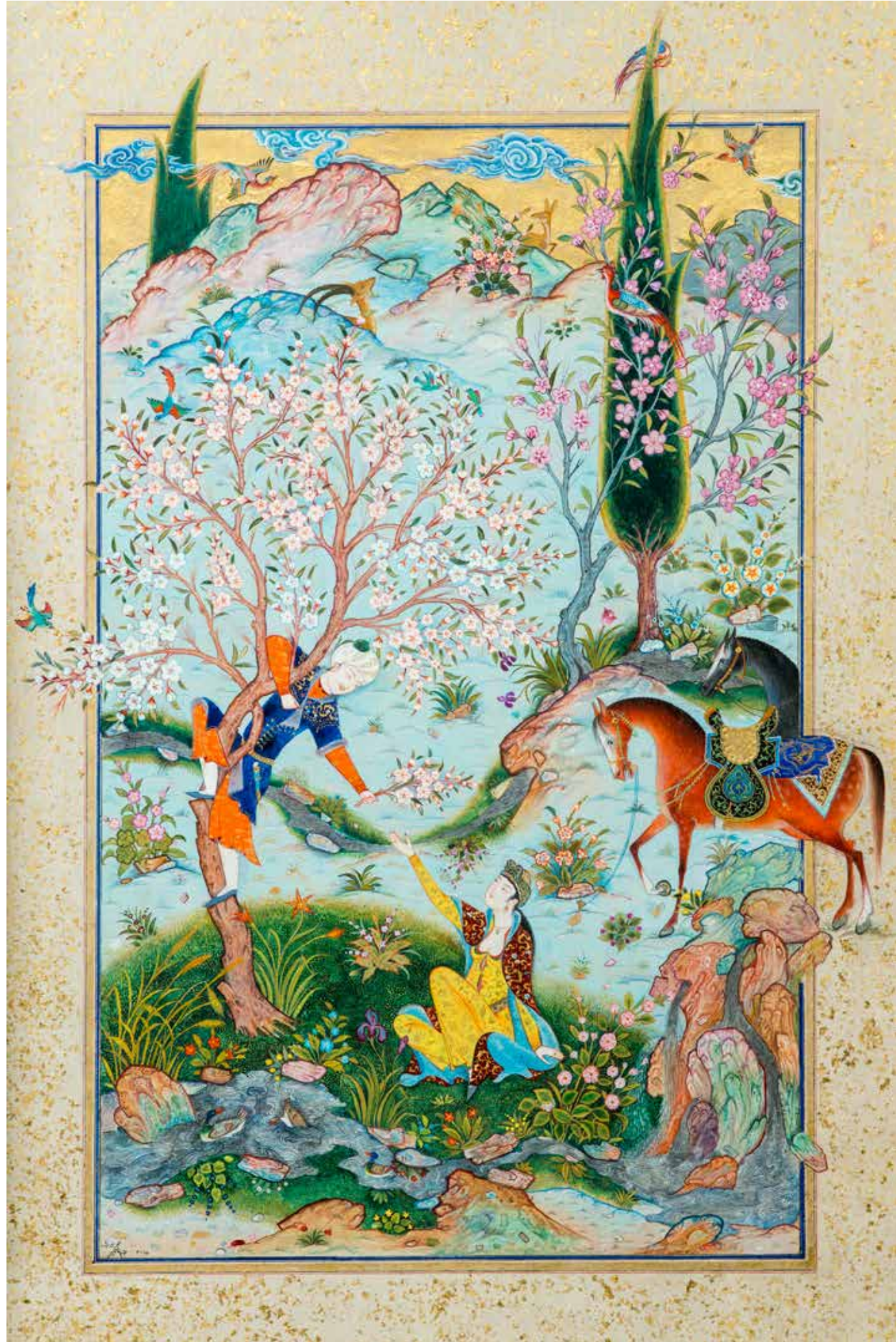

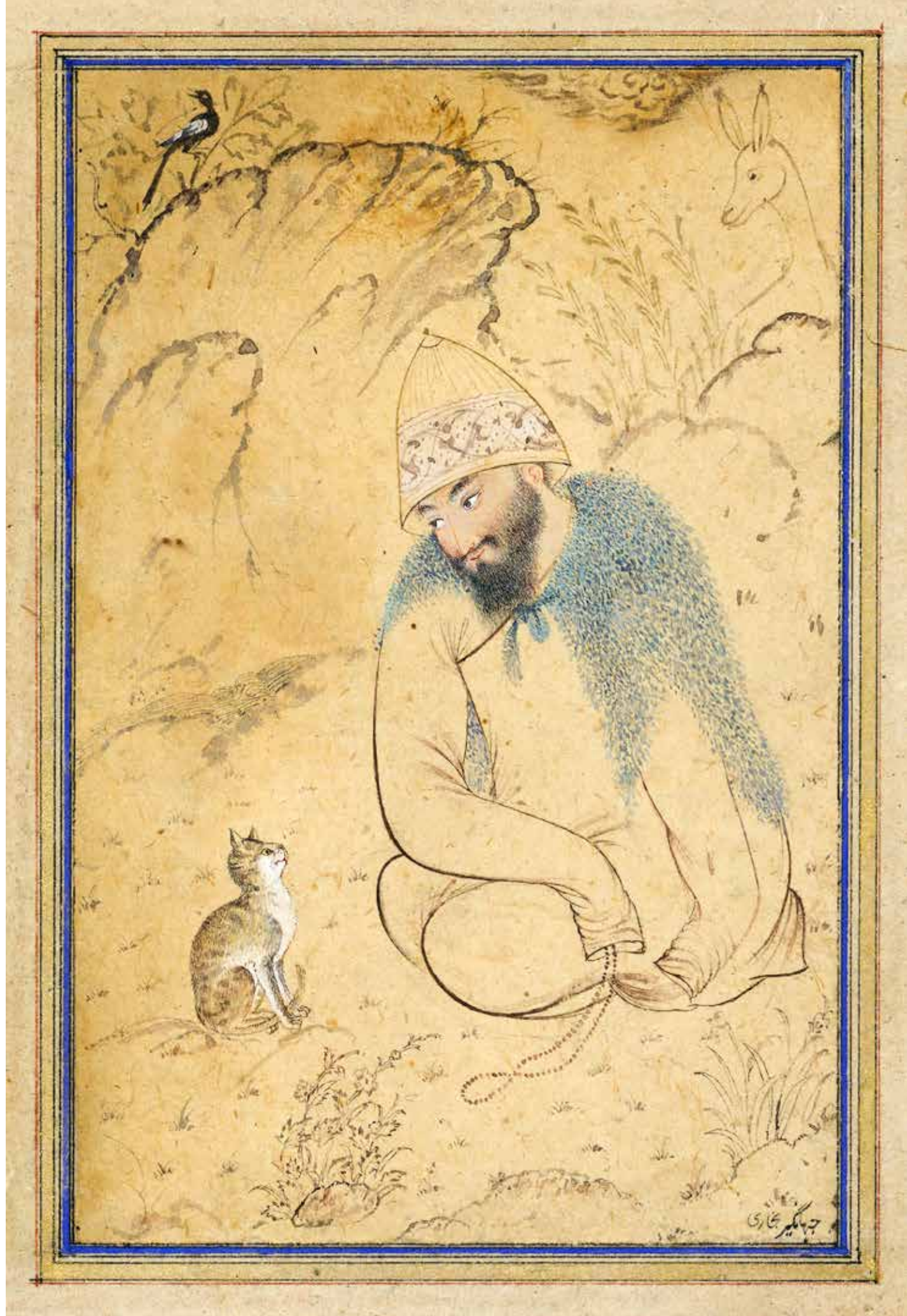

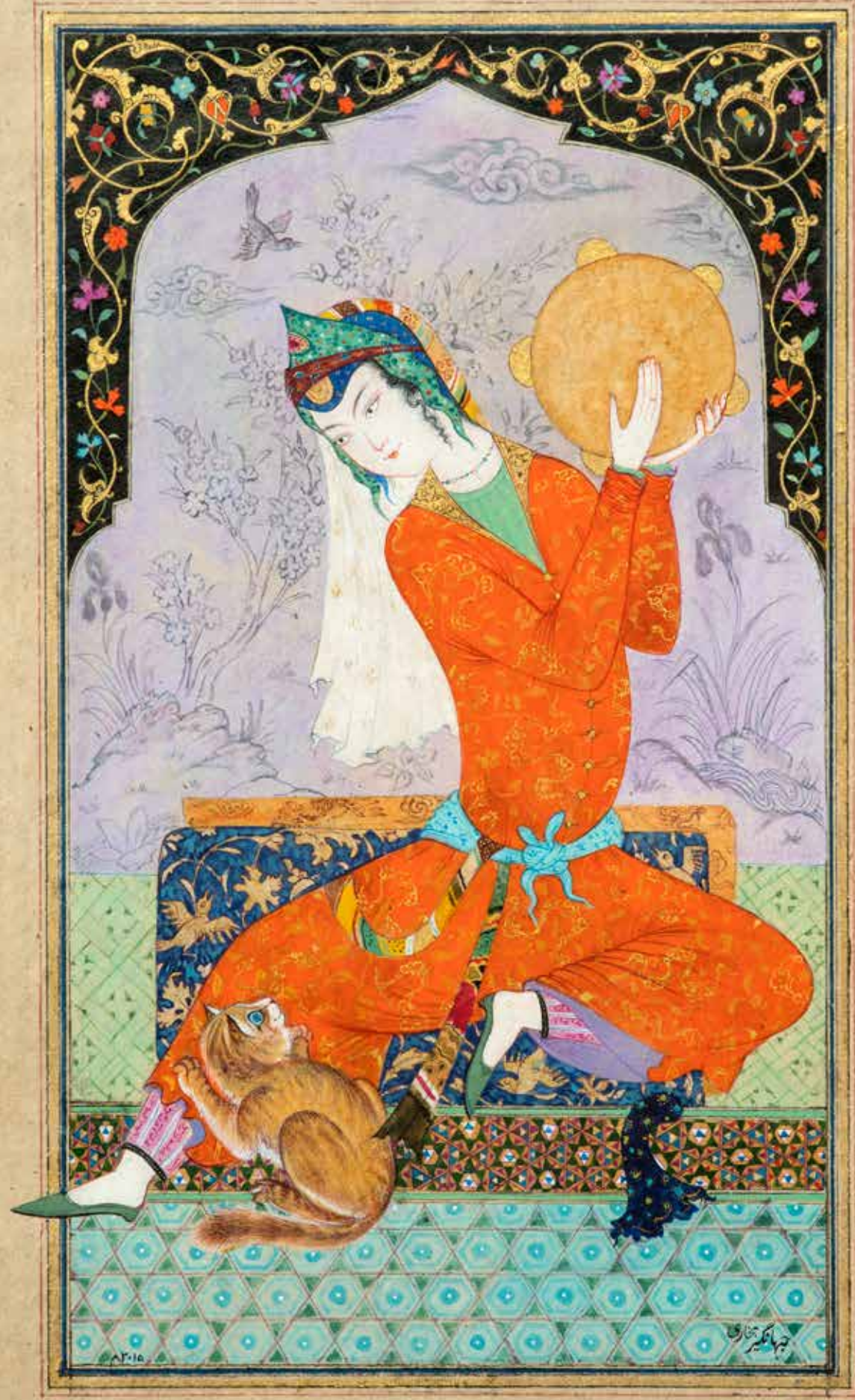

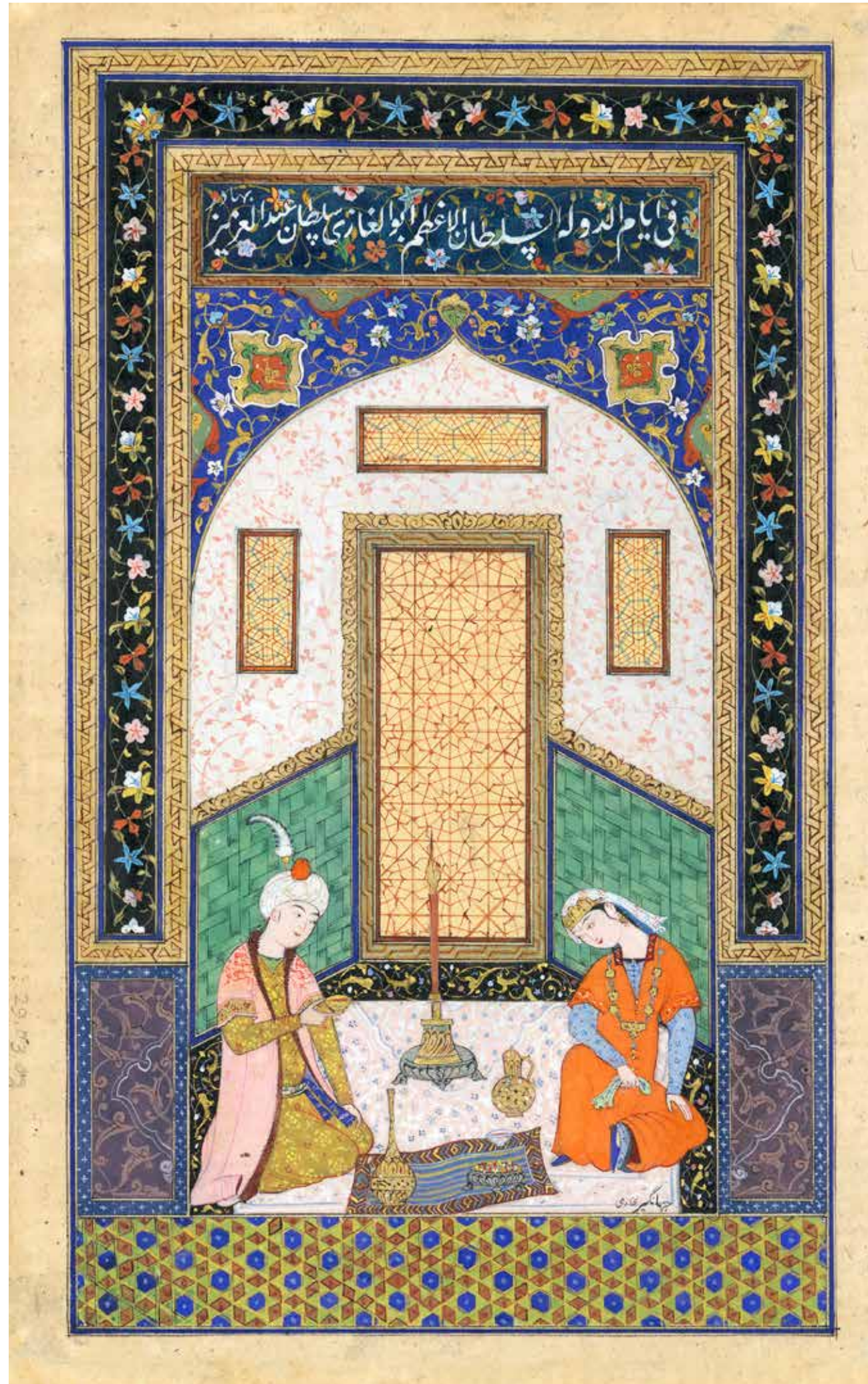

Av
13 x 8,5 cm

Çevgen
5,5 x 8,5 cm

Mecnun
16 x 9,5 cm

Cennet Bahçesi
16,5 x 9,5 cm

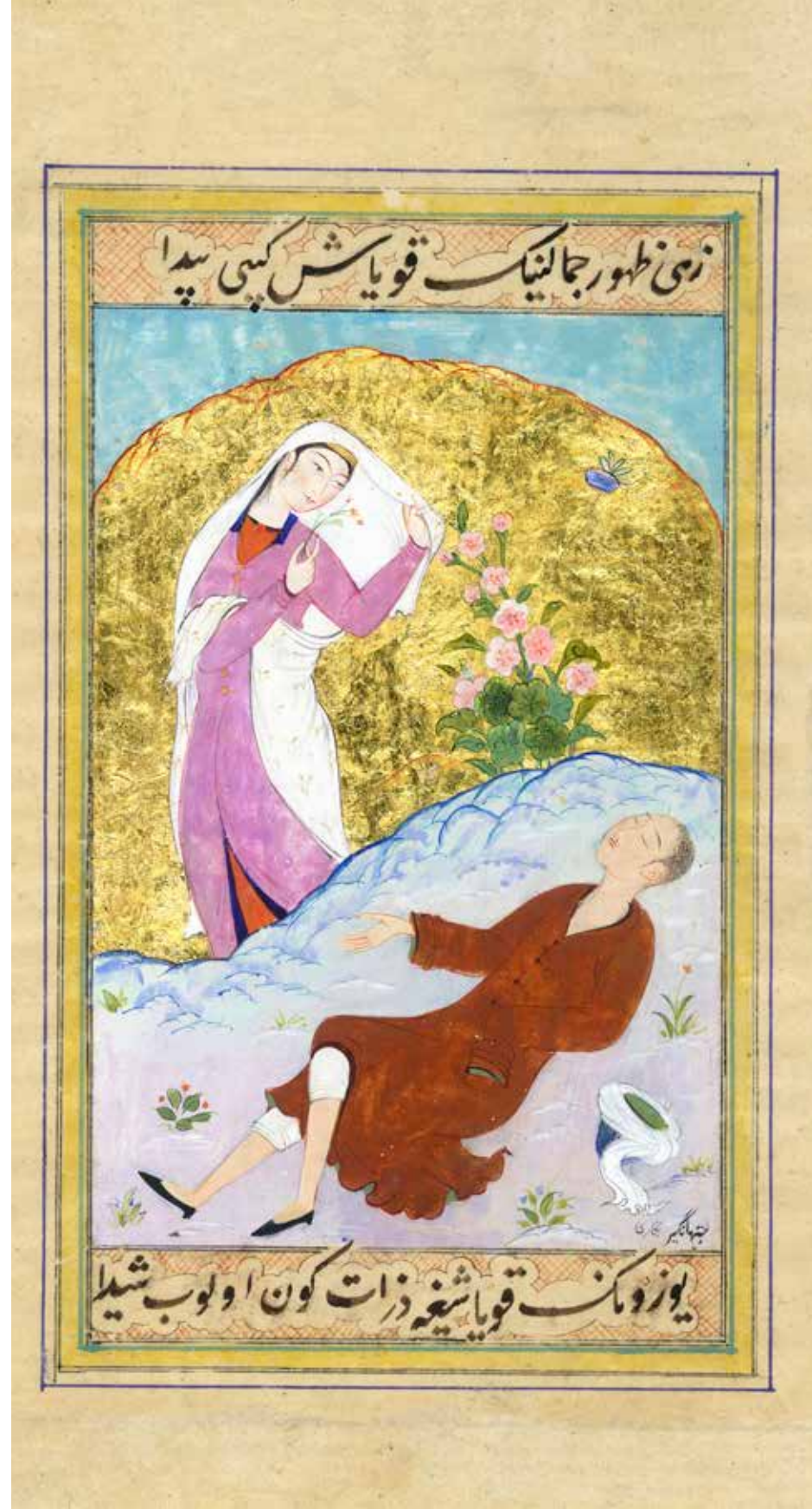
Şahinli Genç
13,5 x 8,5 cm

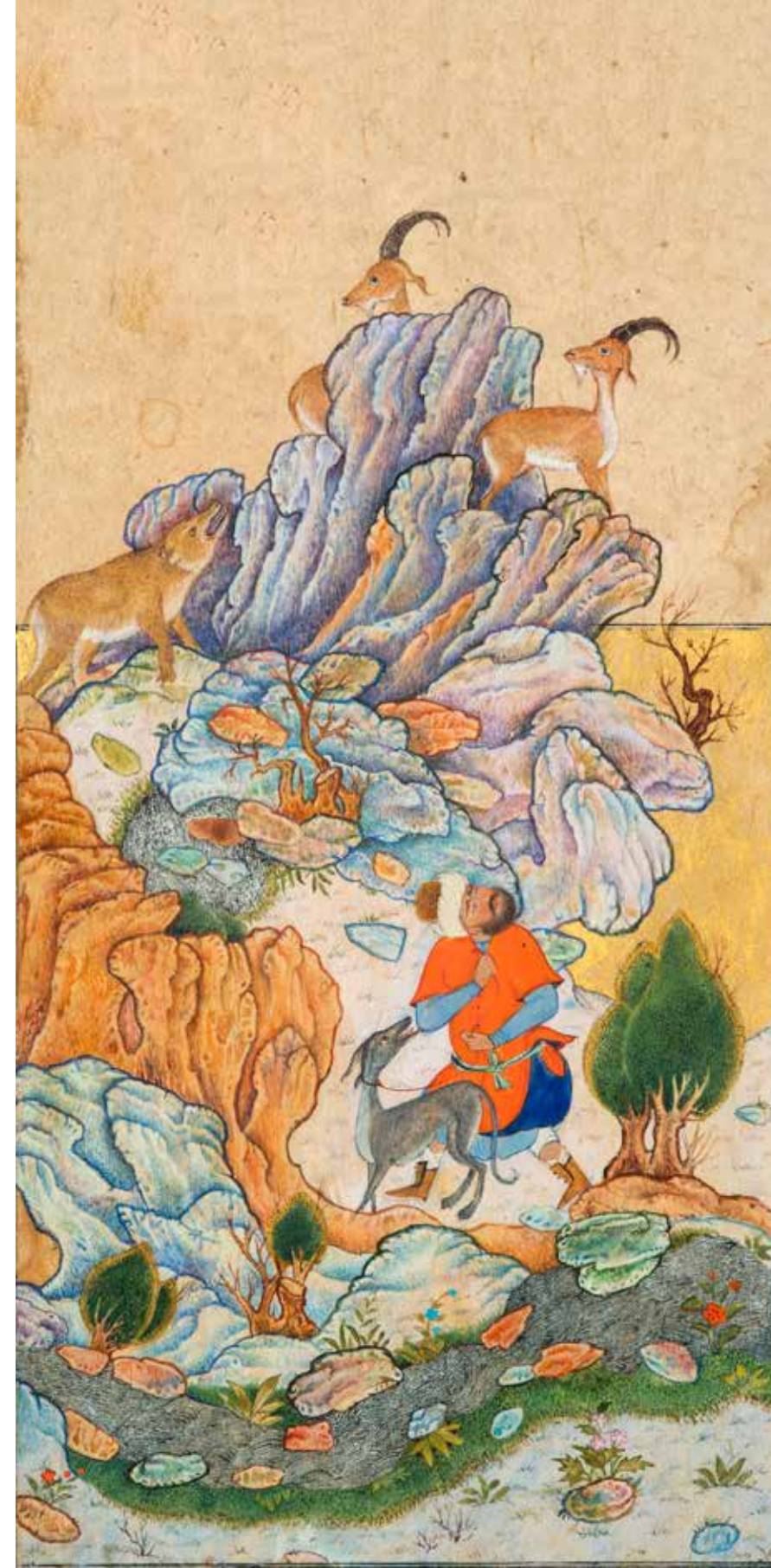
Manzara III
16 x 9,5 cm

Bahçede Bezm
21,5 x 13,5 cm

Sevdiğini Görünce Bayılan Aşık³³
16,5 x 11 cm

Dağdaki Avcı
11 x 6,5 cm

Mecnun ve Hayvanlar
13 x 6,5 cm

Kadın
14 x 7 cm

Yusuf ve Züleyha
9,5 x 5 cm

Dipnotlar

11. Sayfa

Genç İle İhtiyarın Sohbeti ¹

Kendisine güvenen gençlik ve güngörmüş ihtiyarlığın sohbeti. Gençlik her zaman aynı kalacağı-nı sanır ama hayat bu su gibi geçicidir. Onu bir an olsun durdurmak mümkün değildir... Fakat ondan faydalanıp kalmak mümkündür.

...

Bu Gülşen içre yoktur beka güllüne sebat,
Acep saadet erir yahşilîk (iyilik) ile kalsa ad.

14. Sayfa

Şeyh İle Kedi ²

Döneminin kutbu olan Şeyh Gurgani'nin bir kedisi vardı. Bir gün hiç yapmadığı bir şeyi yapıp mutfaktan et kapıverdi. Hizmetçi dövünce kedi, şeyhin yanına gelmez oldu. Şeyh kediyi neden böyle yaptığını sorunca bir şey demeden yavrularını getirdi. Şeyh, bunun üzerine şaşılacak olan kedinin yaptığı değil, yavru sevgisidir, dedi.

15. Sayfa

Geleceğe İnanç ³

Sultan şehri gezerken, yol kenarında yay gibi beli бүкүlmüş bir ihtiyarın meyve fidanı diktğini gördü. Ona yaklaşıp; “Ancak birkaç günlük ömrün var, meyve verdiklerini bile göremeyeceğin bu fidanlarla neden uğraşıyorsun?” dedi. İhtiyar, Sultan'a: “Bizden öncekiler bizim için fidan diktiler biz de gelecek nesiller için dikmeliyiz. Elden geldiği kadar adım atmalı, her adımla da bir düzen gerek,” diye cevap verdi. İhtiyarın sözü Sultan'a hoş geldi ve ona bir avuç altın bağışladı. İhtiyar şöyle dedi: “Gördünüz mü Sultanım, ağaçlarım şimdiden meyveler verdi, hem de altından.”

18. Sayfa

İbn-i Sina ⁴

(Rahmetli babamdan duyduğum bir rivayet)

Ömrü boyunca insanların derdine şifa bulan İbn-i Sina biricik oğlunun hastalığı karşısında çaresiz kalır ve oğlunu kaybeder. “Bu nasıl bir hastalıktı ki, şifası bulunamadı” diye oğlunun cese-dini açıp bakar ve kalbinin etrafında taş gibi bir şey bulur. Bu taşı sürekli yanında taşır, bir gün elini yıkamak için su kenarında bir bitki yaprağının üstüne koyar fakat biraz sonra taşın yerinde olmadığını, onun yerinde bir damla su olduğunu görür. Bitki, taşı bir anda eritmiştir. İbn-i Sina, bu bitkinin oğlunun derdine şifa olabileceğini anlar. Artık çok geç olduğu için gözleri gamla dolarken, gelecek nesiller için faydalı olacağından dudaklarında yine de kıvanç vardır.

19. Sayfa

Uluğ Bey ⁵

Sultan Uluğ Bey (1394-1449), dünyaca ünlü Türk matematikçisi ve astronomi bilgini olan hükümdardır. 13 yaşında iken Horasan ve Maveräünnehir eyaletlerine hakan naibi oldu. Uluğ Bey hakan olunca, Osmanlı Devleti ile münasebetlerini sıklaştırmaya ve geliştirmeye gayret etti. İki Türk ülkesi arasında elçiler, bilim adamları gidip gelmeye başladı. O, kendisini savaştan ziyade bilime adanmış bir hükümdardı. Sarayına zamanın bilginlerini topladı ve onları korudu. İnceleme için Çin'e kadar heyetler gönderdi. Uluğ Bey Semerkant'ta bir medrese, bir de rasathane yaptırdı. Astronomi ilminin gelişmesine çalıştı. Bu rasathane orta çağdaki astronomi bilgisini en yüksek düzeye ulaştırdı. Meşhed, Herat, Semerkant ve Buhara olmak üzere tüm ülke, Türk mimarisinin seçkin eserleriyle donatıldı. Fen bilimleri ve astronomiye merakı, ileride kendisini, dünya tarihini en büyük astronomlarından biri haline getirdi. İlim adamlığı yanında devlet adamlığı vasfı da yüksek olan Uluğ Bey, Semerkant'ta 38 yıl hükümdarlık yaptı. Bir akademi haline getirdiği sarayı, devrin meşhur alimlerinin toplanıp bilimsel tartışmalar yaptığı ve eserler hazırladığı bir mekan oldu.

20. Sayfa

Ali Şîr Nevâî ⁶

Ali Şîr Nevâî (1441-1501), Türkçeyi yüksek bir sanat dili halinde işlemeye çalışan, bu görüşü savunan ve Türk diline değer kazandıran üstün bir bilgin ve devlet adamıdır. Birçok Osmanlı aydını, bu arada Yavuz Sultan Selim, Nevaî'nin hayranıydılar. 1. Süleyman Ali Şîr Nevâî'den çok etkilenmiş ve onun üç kitabını kendi kütüphanesine aldırmıştır. O aynı zamanda Türk dilinin Fars dilinden üstün olduğunu ispatlayan ilk bilim adamıdır.

“Türk nezmi'nde ben çekip 'alam,
Ayladım ol memleketti yek kalem.”
Nevâî

22. Sayfa

Aşık ⁷

Gece kalgümdür dibân ul serv-i gülru kelmedi (gelmedi)

Közler imge keçe tan atquınça uyqu kelmedi (gelmedi)...

Nevâî

26. Sayfa

Su Kenarında ⁸

“Ol senem ki su yakasında peri dek oturur (oturur)

Gayet-i nazikliğindin su bile(ile) yutsa (içse) olur”

28. Sayfa

Dil Gönül Hazinesinin Anahtarı ⁹

İnsan (onun iç dünyası hakkında) sultan olsa kalp bu saltanatın hazinesi. Bu hazineler hazinesi olup onun içinde emsalsiz bir güzel vardır. Bu hazine kilitlidir. Elinde binlerce anahtar olsa da sadece bir tanesiyle açılabilir. Anahtar bu dildir. İnsanı kemâlâtâ erıştiren hazinenin kilidini doğru sözlülük anahtarı açabilir sadece.

34. Sayfa

Güreş ¹⁰

Bir güreşçinin yetenekli bir öğrencisi: “Hocam da dahil hiç kimse beni yenemez,” diye böbürlenir-di. Devrin padişahı bir müsabaka düzenledi. Gerçekten de öğrenci bütün güreşçileri yendi. Sonra hocası ile güreşti fakat hoca bir yılda 365 üslup keşfederdi ve henüz öğrencisinin bilmediği bir üslubu uygulayarak böbürlenlen öğrencisini mağlup etti. Pir u üstatlar her zaman tükenmez bilim ve ilim adamıdır.lar. Çıracık hocasının yanında her zaman çıracıktır.

36. Sayfa

Timur'un Türki Candi Türbesi'nin yanından Geçişi ⁽¹¹⁾

Timur Buhara'ya geldiğinde Türki Candi Türbesi'nin önünden geçerken atından iner, atın ayak-larına da bez bağlatır ve derki: Türklerin en büyük evlîyası rahatsız olmasın. Türki Candi 9-10 yy. arası Buhara'da yaşayan büyük Türk evliya ve alimidir. Türbenin önünden geçen birçok kişi hâlâ at, katır veya bisikletlerinden iner ve yürüyerek geçerler.

37. Sayfa

Şah-i Nakşibendi ¹²

Şah-i Nakşibendi'yi görmek için Şam'dan gelen misafiri onu şehrin en büyük camiinde vaaz verirken bulacağını sanırken, tarlada çalışırken görür. Şeyh, misafirine yetiştirdiği karpuzdan ikram eder. Misafir yedikleri karpuzu birleştirip üzerine üfleyince yine bir karpuz meydana gelir fakat bu şeyhinki gibi tatlı değildir... Senin kerametin bir nefeslikti, benimki ise bir yıllık zahme-tin mahsulüydü, der Şah-i Nakşibendi ve ekler: “Dil be-yâr u dest be-kâr
Kalbin Allah'ta, elin işte olsun”.

38. Sayfa

Şaşı Çıracık ¹³

Bu minyatür Mevlana'nın Mesnevi'sindeki tevhidi anlatan bir hikayeden ilhamla yapılmıştır. Hikâyeye göre Horasan şeyhlerinden biri genç müridinden testi getirmesini ister. Müridi testiye almaya gittiğinde iki testinin olduğunu görür. Şeyhe hangisini istediğini sorar. Şeyh tek bir testi olduğunu söyler ancak mürit de iki testi gördüğü konusunda ısrarlıdır. Şeyh bunun üzerine testilerden birini kırmasını ister. Mürit testilerden birini kırınca her ikisi de kırılır, kaybolur. Çünkü aslında ortada tek bir testi vardır. Mürit, şaşı olduğu için tek olanı çift görmüştür. Çoğu zaman gönül gözümüz şaşı olduğundan bu mürit gibi varlığın esasını göremez, yanlış gördüğümüzü hakikat sanırız.

42. Sayfa

Yesevi I "Arslanbab ve Genç Hoca Ahmet" ¹⁴

...Yedi yaşta Arslanbab'a ettim selam;
Hak Mustafa emanetin verin hemen,
O vakit bin bir zikirin ettim tamam,
Nefsim ölüp la-mekâna çıktım işte.
Hurma verip başım okşayıp nazar etti,
Bir fırsatta öbür dünyaya sefer etti,
"Elveda" deyip bu dünyadan geçip gitti,
Mektebe gidip coşup dolup taşım işte...

43. Sayfa

Yesevi II "Kırklar İle Şarap İçtim" ¹⁵

...On sekizde Kırklar ile şarap içtim,
Zikrini edip, hazır durup, göğsümü deştim,
Cennette huriler ile kucaklaştım,
Muhammed'in cemalini gördüm işte...

44. Sayfa

Yesevi III “Kuş’u Hayvanların Selamlaması”¹⁶

...Yaşım yirmiye geldi, ben aştım makam,
Şükür Allah’a pir hizmetini ettim tamam,
Dünyadaki kurtlar kuşlar etti selam,
O yüzden Tanrı’ya yakın oldum işte...

46. Sayfa

Yesevi IV “Yesevi ve Semâzenler”¹⁷

...Raks-u Semâ yapan âşık kendini bilmez,
Şuursuz yürür, dünya malını ele almaz,
Yüz bin adam “affet” dese mağrur olmaz,
Dünyayı tepip raks-u semâ yaptı dostlar.
Dünya tepmeden raks-u semâ yapan cahil,
Hak yâdını bir an demeyip, yürür gafil,
Dervişim der, dünyaya doğru gönlü eğilimli,
Dünya için raks-u semâ yaptı dostlar...

47. Sayfa

Yesevi V¹⁸

Sabahları kulağıma nidâ geldi,
“Zikir et” dedi, zikrini deyip yürüdüm işte.
Aşksızları gördüm ise, yolda kaldı,
O sebepten aşk dükkanını kurdum işte.

48. Sayfa

Yesevi VI “Deve”¹⁹

İnsan nefsi ve dünya hırsı deveye benzetilir. Ondan tamamen vaz geçmek de olmaz, hepten de boş bırakılmaz. Çok büyürse onunla baş edemezsin. Sonuçta ona kurban olursun;
...Nefsini sen kendi arzusuna bırakma zinhar,
...Ahir bir gün gösterecek sana didar...

49. Sayfa

Yesevi VII²⁰

“Pir-i muğân Cura’sından katre tattım;
Yol bulayım diye gece uykuyu attım.
Bihamdullah, lütuf eyledi, nura battım,
Gönül kuşu lâ-mekâna ulaştı dostlar...”

52. Sayfa

Deniz Korkusu²¹

Ömründe derya, deniz görmeyen birisi bir gemiye biner, gemi denizin ortasına geldiğinde korkudan durmaksızın bağırmaya başlar. Kimse onu avutamaz, ondan rahatsız olsalar da o bağırmaya devam eder. Gemidekilerden âlim birinin önerisiyle onu denize atarlar. Bir süre denizde kaldıktan sonra gemiye geri alırlar. Adam sakın bir şekilde oturmaya başlar. Anlamıştır ki gemi denize göre güvenli ve rahattır. Şimdi gemide olduğu için şükretmektedir.

54. Sayfa

Çevgen (Polo)²²

İnsanın kaderi çevgen oyunu gibi. Çevgen topu bir tarafa giderken hiç beklemeden menzile girmeden başka bir tarafa yöneltilebilir. Menzile gitmek onun elinde değil...

55. Sayfa

Hac Yolunda²³

Bir grup kişi kimisi yürüyerek kimisi at veya deve ile hacca giderken yol üstündeki bir köyden müzik çalındığını duyarlar. Bu güzel müziği duyan deve, oyuna kapılınca bunu beklemeyen binicisi yere düşer. Eğer o da bu müziği devesi kadar anlasaydı deveden düşmezdi... Özünde anlatılmak istenen, deve nereye gidiyor olduğunun bilincindeyken, sahibinin maalesef bunu içten bir şekilde hissedemiyor oluşudur.

56. Sayfa

Hatem-i Tayi ile Oduncu²⁴

Büyük bir ziyafet sofrası kurup herkesi davet eden Hatem-i Tayi, yaşlı bir oduncunun yemeğe katılmak yerine odun taşımaya devam ettiğini görür ve sebebini sorar. Oduncu “Bir insan için minnetten daha ağır yük yoktur” diye cevaplar.

59. Sayfa

Beyezid-i Bistami²⁵

Bayezid-i Bistami Hazretleri’ne:
-Şeyhin kimdir, diye sordular.

-Bir kadındır, dedi.

-Bu nasıl iştir, diyenlere şöyle anlattı:

-Bir gün cezbeye kapılmış dalgın gidiyordum. Yanında bir çuval unu olan bir yaşlı kadın gördüm. Kadın bana:

-Şu çuvalımı götür, dedi. Ben, gücüm yetmez, diyerek bir aslana işaret ettim. Aslan yanıma geldi. Ben de un çuvalını aslanın sırtına yükleyip kadının gideceği yere kadar götürdüm. Fakat kadının kerameti izhar edeceğinden korkuyordum.

-Yolda kimi gördün derlerse ne dersin, diye sordum.

-Zalim ve riyakâr Bayezid’i gördüm derim.

-Neden zalim oluyorum, deyince kadın:

-Bu aslanı Allah yük için mi yarattı? Sen onu yük taşımaya mecbur ediyorsun, bu zalimlik değil mi? Ve bunu yaparak ilminin büyüklüğünü görmelerini istiyorsun, bu riya değil mi, diye cevap verdi. İşte o kadın benim şeyhimdir.

64. Sayfa

Sensiz Bana Cennet Bağlı Dikenli Bir Çöl²⁶

Gönlüme hacrinde cennet gülüşeni zindan erir,
Gözüme sensiz güleğşan bağ hor eğşan erir...

65. Sayfa

Ahından Ağacı Yanan Sarhoş²⁷

Aşk şarabından o kadar sarhoştur ki, hayat ağacı (vücudu remz etmektedir) yanıyorsa da onu hissetmez ve bu ateşi dünyadaki hiçbir denizin suyu söndüremez. Ağaç içindeki yuva onun kalbi gibidir ve o kuş da ağaçtaki yuvasını bırakıp gitmeye hazır.

71. Sayfa

Erguvan Zamanında Aşk²⁸

“Bugün ben bir güzel gördüm,
Hilal kaşı keman olmuş.
Dili bülbül saçı sümbül,
Yanağı erguvan olmuş.”

72. Sayfa

Savaşa Giderken²⁹

Savaşa giden padişah, üstlerine dolaşan şahini fark etmeden (yer için) dövüşmeye dalmış iki keklik görür. İnsanlar da ölümün karşısında böyle gaflettedir.

75. Sayfa

Kabak Oyunu³⁰

Ali Şir Nevâî’nin şiirleri esasında... Eskiden kabak oyunu varmış, uzun direğin ucuna altından kabak yerleştirilir ve at üstünde giden biniciler onu okla vurmaya çalışırmış. Kabağı düşüren onun sahibi olurmuş. Bu çok zor bir iş olduğu için kabak uzun süre yerinde kalmaktadır ve içine kuş yuva yapmıştır. Direğin ucuna ters konulduğundan şekli kalbe benzemektedir. Şair bu kabağı kendi kalbine benzetir, yayları sevgilisinin kaşları, atılan oklar kirpikleri gibidir. Kabak içindeki kuş yağmur gibi yağan okların korkusundan titrerken... Aynen sevgilisinin bakışları da kalbine o kadar tesir etmektedir ki, içindeki kuş uçacak gibi olmaktadır.

76. Sayfa

Hoca Ahmet Fakih ve Şeker Furuş³¹

Şeker Furuş lakaplı bir tüccar vardı. Yüz kantar şeker yükü ile Hoca Fakih Hankahı’nın önünden geçerken Hoca Ahmet ona yükünü sormuş ve o da “tuzdur” demişti. Hoca Fakih de “tuz olsun” deyince yükü tuz olmuştu. Şeker Furuş durumu gönül ehline haber verince onlar, “evliyanın nazarının kimya olduğunu” söylemişlerdi. Tüccar katarını aynı yerden geçirince bu sefer yükünün “nebat” olduğunu söylemiş, Hoca Fakih de “nebat olsun” deyince yükü nebat şekerine değişmişti. Bunun üzerine tüccar bütün varını terk ederek Hoca Fakih’in hizmetine girmişti. Horasandan Konya’ya gelen Hoca Ahmet Fakih ya da Sultan Hoca Fakih adları ile bilinen Ahmet Fakih 13. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Türk tasavvuf şairidir.

89. Sayfa

Mecnun ile Avcı³²

“Saydın koya ver seyyad (avcı),
Seyyara iken bendek (ben gibi),
Al damını boynu dın,
Biçare iken bendek;

104. Sayfa (B)

Sevdiğini Görünce Bayılan Şık³³

Zih-i zuhur cemalin güneş gibi peyda,
Yüzün güneşine zerre-i kevn olup şeydâ...